



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014

Buuren, J. van

Citation

Buuren, J. van. (2016, November 2). *Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/43818>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/43818>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page



Universiteit Leiden



The handle <http://hdl.handle.net/1887/43818> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Buuren, Jelle van

Title: Doelwit Den Haag? : complotconstructies en systeemhaat in Nederland 2000-2014

Issue Date: 2016-11-02

4. Eurabia of de bewuste islamisering van Nederland

*'Ik ben niet tegen democratie. Ik ben alleen van mening dat er nu even geen tijd voor is. Zie wat democratie ons gebracht heeft. Jij leeft in de illusie dat hier ook daadwerkelijk democratie bestaat. Waarom wordt er dan nooit naar het volk geluisterd? Als we jouw manier volgen dan breng ik mijn dochters met hoofddoek naar het altaar. No fucking way dan gaat er echt massa's bloed vloeien. Dood of de Gladiolen. En dat mogen die AIVD luizen die hier meelesen maar eens haarfijn aanhoren als ze hier verhaal komen halen. Schijt op hen. Op de politici, op die moffenhoer von Amsberg. Allemaal op het schavot.'*²⁰⁸

In de loop van 2004 dook in Nederland de term 'Eurabia' op. 'Eurabia' is een complotconstructie waarin, kort samengevat, de politieke elite van Europa ervan beschuldigd wordt in het geheim te hebben samengezworen met Arabische elites om Europa te islamiseren en elke oppositie tegen deze islamisering monddood te maken. Het Eurabia-discours omvat vele ingrediënten (anti-links en anti-islam) die ook in het vorige hoofdstuk zijn beschreven en voegde zich in het sterk gepolariseerde maatschappelijke en politiek debat in Nederland over de islam, de multiculturele samenleving en de rol van de politieke elites. De polarisatie rond deze thema's was sinds de moord op Pim Fortuyn eerder toe- dan afgenomen, mede onder invloed van de bomaanslagen van 11 maart 2004 in Madrid, de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004 door de jihadistische *homegrown* terrorist Mohammed Bouyeri en de bomaanslagen van 7 juli 2005 in Londen.

In dit hoofdstuk zullen we eerst in paragraaf 4.1 de oorsprong van de Eurabia complotconstructie beschrijven. Vervolgens analyseren we in paragraaf 4.2 hoe en door wie de complotconstructie in Nederland werd gelanceerd, of en hoe de complotconstructie vervolgens zijn weg vond in de politiek, de reguliere media en op internet en of er herkenbare digitale complotgemeenschappen ontstonden en zijn te onderscheiden. Met andere woorden: zijn er complotentrepreneurs te onderkennen die 'certificerende actoren' vormden omdat ze door hun maatschappelijke positie en/of toegang tot de reguliere media en het politieke bestel de politieke ideeën, grieven en eisen vervat in de complotconstructie een zekere geloofwaardigheid en legitimiteit verschaffen? Daarna analyseren we in paragraaf 4.3 de digitale complotgemeenschappen. In de literatuur is geopperd dat complotconstructies door hun in wezen lege kern de potentie hebben om een discursieve arena te vormen voor een ratjetoe aan politieke grieven, verlangens en eisen die buiten de geïnstitutionaliseerde poli-

208 <http://www.artikel7.nu/?p=64495>

tieke orde zijn verklaard. Dit zou nog eens versterkt worden door het digitale karakter van de complotgemeenschappen: dergelijke digitale gemeenschappen zouden voortwoekeren als een rیزoom, zonder sturend centrum en ook daardoor een hybride inhoud weerspiegelen.

Vervolgens (paragraaf 4.4) analyseren we de *injustice frames* in de complotgemeenschappen indachtig het uitgangspunt in de literatuur dat complotconstructies als gecodeerde sociale kritieken dienen te worden opgevat die onder meer de epistemologische regulering in de samenleving bekritisieren, evenals de legitimiteit van de politieke instituties. We bezien daarbij ook of we de politieke en sociale functies van complotconstructies, zoals verondersteld in de literatuur, terugzien: een manier om orde aan te brengen in een complexe wereld waarin ideologieën en religies niet langer zin en betekenis geven; een ideologische revitalisering in reactie op de post-politieke constellatie waarin een nieuw antagonistisch ‘wij’ en ‘zij’ wordt geproduceerd. Daarbij bekijken we specifiek of complotconstructies op die manier wantrouwen en afkeer verdichten tot systeemhaat.

In paragraaf 4.5 bezien we het actiediscours in de digitale gemeenschappen: hoe dachten ze hun doelen te verwezenlijken? Daarna analyseren we in paragraaf 4.6 wat de complotgemeenschappen in de praktijk doen: volgt op systeemhaat in woord ook systeemhaat in daad in de vorm van aanslagen, grootschalige onlusten of bedreigingen? We willen immers in dit onderzoek de vraag beantwoorden of van door complotconstructies aangedreven systeemhaat ook risico’s voor de nationale veiligheid uitgaan. In de literatuur is door verschillende auteurs de stelling betrokken dat complotconstructies een gewelddadig potentieel hebben. Daarbij bezien we ook het digitale karakter van de complotgemeenschappen: in de literatuur wordt immers verschillend gedacht over het mobiliserend potentieel van zowel complotconstructies als sociale media. In paragraaf 4.7 vatten we de belangrijkste bevindingen van het hoofdstuk samen.

4.1 De oorsprong van de Eurabia complotconstructie

‘Eurabia’ was oorspronkelijk de titel van een nieuwsbrief, in de jaren zeventig uitgegeven door het *Comité Européen de coordination des associations d'amitié avec le monde arabe*. De huidige betekenis van de term Eurabia ligt echter in het werk van de schrijfster Bat Ye'or (pseudoniem van Giselle Litmann), die in december 2002 de term introduceerde als synoniem voor de bewuste islamisering van Europa.²⁰⁹ Op 9 januari 2004 werd op de Amerikaanse anti-jihadsite *Jihad Watch*²¹⁰ voor het eerst gewag gemaakt van de term ‘Eurabia’. Op de site werd een interview met Bat Ye'or uit de *Jerusalem Post* overgenomen, waarin werd vooruitgeblift op haar binnenkort te verschijnen boek *Eurabia - The Euro-Arab Axis*. De term Eurabia werd niet veel later ook gehanteerd in het boek ‘*De kracht van de Rede*’ van de Italiaanse journaliste Oriana Fallaci (2005).²¹¹

In *Eurabia - The Euro-Arab Axis* betoogde Bat Ye'or dat Europa het bewuste doelwit was van islamisering, met de geheime instemming van de hoogste politieke kringen in de Europese landen. De oorsprong van dit complot lag in de in 1973 gestarte dialoog tussen de Europese Gemeenschap en de Arabische Liga, resulterend in de oprichting van de *Euro-Arab Dialogue* (EAD). Frankrijk stond aan de basis van deze dialoog. Volgens Bat Ye'or waren daar het virulente anti-amerikanisme van president Charles de Gaulle en het antisemitisme uit het Vichy-tijdperk debet aan. De oliecrisis van de jaren zeventig was het kantelpunt voor de knieval van de Europese politieke elites voor de Arabische wereld. In ruil voor toegang tot Arabische olie en afzetmarkten in het Midden-Oosten stemden de Europese politieke elites in het geheim in met de sluipende islamisering van Europa. De integratie van de Europese landen werd ingeruild voor een nieuw doel: de integratie van Europa met Noord-Afrika en het Midden-Oosten in een nieuwe geopolitieke entiteit - Eurabia. Bat Ye'or omschreef deze wending als een uiting van *dhimmitude* - de mentale houding van niet-moslims die zich, om slavernij of de dood te voorkomen, onderwerpen aan de islamitische macht en zo een soort tweederangsburgers worden. De ‘*agents of dhimmitude*’ wa-

209 *Observatoire du monde juif*, ‘Le Dialogue Euro-Arabe et la naissance d'Eurabia’, Bulletin n° 4/5, Décembre 2002, pp. 44-55; Bat Ye'or was geen nieuweling in het islamdebat. Eerder schreef ze over ‘*dhimmitude*’ - de mentale houding van niet-moslims die zich, om slavernij of de dood te voorkomen, onderwerpen aan de islamitische macht en zo een soort tweederangsburgers worden (Bat Ye'or 1985).

210 www.jihadwatch.org

211 Fallaci deed eerder van zich spreken met het boek ‘*De woede en de trots*’ (2002) waarin ze de liberale Europese politieke elite ervan beschuldigde de Europese cultuur en beschaving te verkwanselen aan een islamitische invasie, die in Fallaci's ogen niets anders was dan een hedendaagse uitdrukking van fascisme en totalitarisme.

ren vooral te vinden in sommige christelijke kerken en de linkse elite, gecombineerd met zakelijke elites die profiteerden van de oliehandel.

‘Eurabia’ manifesteerde zich volgens Bat Ye’or zowel buitenlands als binnenlands. In de Europese buitenlandse politiek ontwaarde Bat Ye’or anti-amerikanisme, antizionisme en ‘Palestinianisme’ als politieke uitgangspunten. Binnenlands vertaalde de *dhimmitude*-houding zich in officieel gepropageerd antisemitisme, massa-immigratie van moslims naar Europa en de stichting op Europees grondgebied van moskeeën en andere islamitische centra van waaruit ongehinderd de religieuze en politieke ontwikkeling van Europa werd beïnvloed. Door de grotere bevolkingsaanwas zouden moslims bovendien in de nabije toekomst vanzelf de meerderheid van Europa gaan uitmaken. De ‘culturele preconcepties van Eurabia’ vatte Bat Ye’or samen als geschiedvervalsing, antisemitisme, zelfhaat en zwakte. De EAD zou ter ondersteuning van deze politiek een geheim programma op hebben gezet voor de ‘preventieve beheersing van gedachten en bewustzijn’, en de ‘media, universiteiten en scholen tot kanalen maken voor islamitische propaganda’. De Arabische taal en cultuur zouden zo door Europa verspreid worden en geschiedenisboeken herschreven. Eurabia was ‘niet het resultaat van toeval, maar van een koelbloedig geplande ideologie die politieke, strategische en culturele middelen gebruikte om die doelstellingen te bereiken,’ aldus Bat Ye’or.

Het gedachtegoed van Bat Ye’or kreeg in de loop van 2004 een warm onthaal in de Verenigde Staten, waar sinds het begin van de nieuwe eeuw schrijvers, columnisten, onderzoekers en journalisten zich verenigden in denktanks en onderzoeksinstituten met als gezamenlijke thema de dreiging die van de islam uitging (Carr 2006; zie ook Wayahat e.a. 2011). Via websites, boeken, *talk radio*, eigen televisiekanalen en sommige reguliere media werd een consequent discours uitgedragen dat uit een aantal terugkerende elementen bestond. Tegenover een roofzuchtige, imperialistische islam stond een zwakke, links-liberale politieke elite, die met haar handlangers in de politiek correcte *main stream media* (MSM), de universiteiten, de burgerrechtenbeweging en de antiracisembeweging, doelbewust de Amerikaanse christelijke cultuur en tradities te grabbel gooide. Alleen de kleine - maar groeiende - beweging van patriotische anti-jihadistische verzetsstrijders stond pal voor de traditionele waarden van de Westerse beschaving, had de ware kwaadwillende intenties van de islam door en onderkende dat de Derde Wereldoorlog op komst was. De term ‘Eurabia’ stond voor dit discursieve complex van verraad door de politieke elites, de samenzwering tussen Europese en Arabische elites, (zelf)islamisering, *dhimmitude*, antisemitisme,

oorlogsdreiging, aanvallen op de vrijheid van meningsuiting en politiek correcte censuur onder het mom van antiracisme (de linkse ‘gedachtenpolitie’), en de bedreiging van de westerse waarden en beschaving door de invasie van en kolonisatie door moslimmigranten. Soms werd ditzelfde complex van termen aangeduid met de verzamelnaam *oil for immigration*.²¹²

4.2 De introductie van de Eurabia-complotconstructie in Nederland

In tegenstelling tot de complotconstructies rond de moord op Pim Fortuyn valt er niet één grote of schokkende gebeurtenis te benoemen die de complotconstructie ‘Eurabia’ in Nederland ingang deed vinden. Het ging eerder om een langzaam proces waarin Eurabia zich als begrip in de discussie nestelde. In de reguliere media dook de term ‘Eurabia’ voor het eerst op in april en augustus 2004 in korte boekbesprekingen van respectievelijk ‘De kracht van de rede’ en ‘Oriana Fallaci interviewt Oriana Fallaci’.²¹³ ‘Europa is een kolonie van de islam geworden en Italië is een voorpost van die kolonie,’ citeerde correspondent Michael Zeeman het boek.²¹⁴ NRC-redacteur Paul Steenhuis waarschuwde in november 2004 voor Eurabia.²¹⁵ Steenhuis keerde zich tegen de ‘zero kwetsers’ die meenden dat je met de gevoeligheden van allochtonen rekening moest houden. Steenhuis citeerde instemmend de arabist Hans Jansen, die net daarvoor in dagblad *Trouw* het woord dhimmitude had gelanceerd. Volgens Jansen liet de Nederlandse elite zich intimideren ‘in naam van de islam’. Als dat zo is, schreef Steenhuis, dan leven we in Nederland al in Eurabia.

212 Zie bijvoorbeeld de website www.oilforimmigration.org

213 *Rotterdams Dagblad*, ‘Oriana Fallaci boos over “Eurabia”’, 6 april 2004; *Leeuwarder Courant*, ‘Europa wordt kolonie van islam, zegt Fallaci’, 6 april 2004; Michael Zeeman, ‘Fallaci interviewt zichzelf’, *De Volkskrant*, 7 augustus 2004

214 Michael Zeeman, ‘Fallaci interviewt zichzelf’, *De Volkskrant*, 7 augustus 2004

215 Paul Steenhuis, ‘We leven in Eurabië als we moslims niet kunnen sarren; Gaan we scheiding kerk en staat soms ook opheffen?’, *NRC Handelsblad*, 30 november 2004

In maart 2005 kwam de term 'Eurabia' weer in het nieuws, ditmaal via het boek *'Megatrends in Nederland'* van trendwatcher Adjiedj Bakas. Diverse media²¹⁶ besteedden aandacht aan zijn voorspelling dat Europa zou fuseren met Noord-Afrika in de nieuwe politieke entiteit Eurabia. De 'kolonisering van de openbare ruimte door moslims' zag Bakas als eerste signaal van deze ontwikkeling. Volgens Bakas gaf Europa de strijd tegen de islamisering bij voorbaat op en islamiseerde het langzaam maar gestaag in de 21ste eeuw. Het *Katholiek Nieuwsblad* repte in mei 2005 ook van het Eurabia-complot naar aanleiding van het boek van Fallaci. De schrijver van het artikel aarzelde eerst nog of je wel kon stellen dat werd samengezworen om vrije immigratie van moslims te ruilen voor olie en steun voor het Palestijnse terrorisme in plaats voor het bedreigde Israël. Maar, vervolgde de schrijver, het is bewezen. En wel door Bat Ye'or, waar Fallaci zich op baseerde. Bovendien werd de bewering ondersteund door arabist Hans Jansen. 'Vergis je niet, dat hele verhaal is van a tot z gedocumenteerd', zei Jansen tegen de verslaggever. 'Trouwens, bij die conferenties was ik zelf aanwezig (...) Ach ja, het is nu eenmaal geen leuk bericht. Niemand ziet het als zijn *cup of tea* om dat aan de man te brengen.' 'Behalve dan deze twee dappere oude dames,' besloot het *Katholiek Nieuwsblad* het artikel. 'We mogen Fallaci en Bat Ye'or wel dankbaar zijn.'²¹⁷

In de zomer van 2005 stond in het gratis dagblad *Metro* een column van Pamela Hemelrijk, de columniste die we ook in het vorige hoofdstuk tegenkwamen, waarin Eurabia centraal stond. Dit artikel werd in 2007 doorgeplaatst op de website *Uitkijk*²¹⁸ en zou daarna voortdurend op andere websites opduiken. Hemelrijk was de eerste in Nederland die Eurabia expliciet opvoerde als verklaring voor allerlei 'onopgehelderde zaken'. 'Op het gevaar af dat u uw buik inmiddels boordevol heeft van gezeik over

216 Jan-Hein Strop, 'Een trendwatcher niet bang voor provocatie', *Het Financieele Dagblad*, 4 maart 2005; *ANP*, 'Trendwatcher Bakas: "De toekomst is een darkroom"', 24 maart 2005; *De Stentor/Veluws Dagblad*, 'Trendwatcher Bakas plaatst Nederland in categorie slaaplanden - "De toekomst is een darkroom"', 25 maart 2005; *Trouw*, 'De Chinezen komen. Azië zet nu de trend en wij mogen Disneyland spelen', 26 maart 2005; Evelien Baks, 'Nederland anno 2050: We wonen in Eurabia, eten voedingspillen en leven in een sandwich-gezin', *Rotterdams Dagblad*, 2 april 2005; *Provinciale Zeeuwse Courant*, 'Nederland wordt een Aziatisch gettoland', 22 april 2005; Evelien Baks, 'We wonen over 50 jaar in Eurabia', *Goudsche Courant*, 23 april 2005; *Dagblad Tubantia/Twentsche Courant*, 'De toekomst van Nederland is niet meer van deze tijd', 14 mei 2005

217 *Katholiek Nieuwsblad*, 'Europees-islamitisch complot', 27 mei 2005

218 <http://www.uitkijk.net/islam.php?do=oil>. *Uitkijk* is de voortzetting van *Democrates.net* dat in 2006 stopte. Zie http://www.pim-fortuyn.nl/pforum/topic.asp?ARCHIVE=true&TOPIC_ID=45740. Hemelrijk gebruikte de term 'Eurabia' overigens in 2005 al een keer eerder: <http://www.meervrijheid.nl/index.php?pagina=1341>

de multiculturele samenleving, wil ik u toch iets vertellen wat u nog niet weet. Namelijk dat de massale moslimimmigratie naar West-Europa niet zomaar uit de lucht is komen vallen. Zij is een rechtstreeks gevolg van een Europese richtlijn die in 1975 geruisloos is bekokstoofd,' opende Hemelrijk het artikel. Heel veel zaken werden haar nu plotsklaps duidelijk. 'Verrek, nou begrijp ik ineens waarom Wouter Bos van mening is dat er "meer moskeeën bijgebouwd moeten worden"! Geen wonder dat Samir Azzouz steeds wordt vrijgelaten: als er iemand bezig is de Arabische way of life te exporteren is hij het wel, geef toe, en wij hebben zwart op wit beloofd daaraan de hoogste prioriteit te geven! (...) Het is deze Resolutie van Straatsburg (onthoud die naam!) waarvoor Pim en Theo met hun leven hebben geboet, zou je kunnen zeggen (...) Jarenlang heb ik me afgevraagd hoe het mogelijk was dat onze autoriteiten, zonder uitzondering, allemaal letterlijk dezelfde zoetsappige clichés bezigden als het over moslimimmigratie ging. Maar nu begrijp ik het: ze voeren al 30 jaar gehoorzaam de Resolutie van Straatsburg uit! Het is Europees beleid! Oil voor Immigration, als het ware! Voor zover ik nog niet islamofob was, ben ik het nu. Eurofoob was ik al lang, en terecht, dat blijkt maar weer. Heer ontferm u over ons, en over de zelfmoordmaniakken in ons Europarlement.'

Het grootste weekblad van Nederland, *Elsevier*, was een van de weinige reguliere media die de Eurabia-complotconstructie certificeerde. Zo refereerde het weekblad in november 2005 aan Eurabia naar aanleiding van rellen in Franse banlieues. Het weekblad omschreef 'Eurabia' als een parallelle samenleving waarin een anti-westerse houding werd gekoesterd, vrouwen en meisjes onderdrukt en de islam werd aangewend als 'legitimatie voor een nihilistische en minachtende houding'.²¹⁹ De rellen werden geïnterpreteerd als de eerste fase van de aanstaande Europese burgeroorlog. Ook de rel die in februari 2006 ontstond rond de Mohammed-spotprenten die de Deense krant *Jyllands-Posten* plaatste, werd in de context van 'Eurabia' geplaatst, waarbij in *De Telegraaf* voor het eerst expliciet naar het boek van Bat Ye'or werd verwezen.²²⁰ In april 2007 verscheen Eurabia weer ten tonele in *Elsevier*, in het omslagartikel 'Integratie: op de knieën voor de islam'.²²¹ De auteur constateerde dat politieke en geestelijke leiders in Nederland zich buitengewoon welwillend opstelden jegens de islam, uit angst, uit eigenbelang, uit naïviteit en uit gebrek aan ruggengraat.

219 Syp Wynia, 'Migrantenrellen: Franse lessen', *Elsevier*, 12 november 2005

220 *De Telegraaf*, 1 februari 2006

221 Syp Wynia, 'Integratie: op de knieën voor de islam', *Elsevier*, 14 april 2007

Hij betreurde het dat de ‘leidende krachten in Nederland’ het boek van Bat Ye’or niet op waarde wisten te schatten: Europa was door decennialang te heulen met Arabische regeringen hard op weg een Arabische kolonie te worden en gewone Europeanen hadden de rol van ‘dhimmi’s’ ingenomen: niet-moslims die in een islamitische omgeving in een permanente staat van vernedering leven en alleen recht hebben op genade. Het artikel besloot met een ‘geschiedenis van de islamisering’ in Nederland tussen 1951 en 2007.

In de overige media werd over het algemeen slechts sporadisch aandacht besteed aan de Eurabia-these en dan overwegend in kritische zin. Vooral het *NRC* keerde zich tegen de ‘apocalyptische visioenen’ van de radicale islam als nieuw anti-Europees totalitarisme die op het punt stond Europa te onderwerpen.²²² Bij het verschijnen van de Nederlandse vertaling van het boek *Eurabia* van Bat Ye’or in april 2008 toonde het *NRC* zich wederom kritisch. Volgens de recensent kwam Bat Ye’or met ‘geen kruimel overtuigend bewijs’ voor haar boude beweringen en was Eurabia als historische analyse ‘waardeloos’. Volgens de recensie ging achter het betoog van Bat Ye’or een ‘onversneden en kritiekloze pro-Israëliëse propaganda schuil’, die elke Palestijnse aspiratie afwees als ‘verbonden met haat en nazisme’, en die in elke niet-confronterende benadering van moslims een verwerpelijke vorm van dhimmitude zag.²²³ Het weekblad *Vrij Nederland* recenseerde het boek ook kritisch en constateerde dat de ‘islamofobe complottheorie’ terrein won in Nederland.²²⁴

222 Sjoerd de Jong, ‘Moslims zijn niet de nieuwe nazi’s; Bezettingsvisioen en zelfbeklag staan gedeelde toekomst in de weg’, *NRC Handelsblad*, 4 mei 2006; zie ook: Sjoerd de Jong, ‘Het vliegtuig kwam van links; Neoconservatief houdt progressief Amerika verantwoordelijk voor 9/11’, *NRC Handelsblad*, 27 juli 2007

223 Michiel Leezenberg, ‘Wie niet vóór ons is, lijdt aan “dhimmitude”’, *NRC Handelsblad*, 25 April 2008

224 Binnert de Beaufort, ‘Bang voor Eurabië. Islamofobe complottheorie wint terrein’, *Vrij Nederland*, 20 oktober 2007

4.2.1 Complotentrepreneurs en certificerende actoren

Op politiek niveau werd de Eurabia-constructie gecertificeerd door de LPF en later de PVV.²²⁵ Eurabia drong als begrip in maart 2006 door in de Tweede Kamer. Tijdens een algemeen overleg op 20 maart 2006 over de Europese Raad van Algemene Zaken en Externe Betrekkingen verwees fractievoorzitter Mat Herben van de LPF naar 'het streven naar Eurabia' en bood de minister van Buitenlandse Zaken Ben Bot de tekst van een lezing aan die Bat Ye'or vlak daarvoor op een congres, georganiseerd door het wetenschappelijk bureau van de LPF, had uitgesproken. Herben vroeg de minister om een uitvoerige schriftelijke reactie op de lezing en wilde weten 'aan welke toezeggingen Nederland is gebonden door de onderonsjes die Franse en Spaanse politici hebben met de Arabische wereld' (Kamerstukken 2005-2006: 12). De vraag van Herben werd door de minister genegeerd.

Het wetenschappelijk congres waar Herben op doelde vond plaats in Den Haag van 17 tot 19 februari 2006 onder de naam 'Pim Fortuyn Memorial Conference', voorafgegaan door een receptie op de Amerikaanse ambassade. De sprekerslijst liet zich lezen als een *Who-is-Who* van de internationale anti-jihadbeweging. Het comité van aanbeveling werd gevormd door onder andere Paul Cliteur en Paul Scheffer. In de woorden van één van de deelnemers, Bruce Bawer²²⁶, ging het hier gelukkig niet om de 'zogenaamde academische deskundigen die naar een wereldwijd kalifaat verlangen', maar om de 'moedige, waarheid vertellende *outlaws* van islamitische

225 Ook binnen de SGP is steun te vinden voor de Eurabia-these, evenals onder een, naar zich laat aanzien, klein aantal CDA-leden. Bestuursleden van de 'Beweging Christelijke Koers CDA' omarmden bijvoorbeeld het 'goed gedocumenteerde boek' van Bat Ye'or en stelde dat 'politiek gedreven islamieten' zich belangrijke posities en daarmee toenemende invloed verwierven door onder andere door toe te treden tot partijen als het CDA, de PvdA en Groenlinks. De beweging maakte zich sterk voor herstel van de christelijke koers van het CDA en verzette zich tegen de 'toenemende invloed van islamieten' in het CDA. De toetreding van 'twee islamieten' als staatssecretaris tot het kabinet-Balkenende IV noemde de beweging 'een voorlopig dieptepunt in een reeks ontwikkelingen die de opmars van de islam in ons land markeren.' Zie J.G. van der Land, P.M. van Isselt, mr. G. de Jong, 'Islamisten uit op machtsovername; Politiek gedreven moslims krijgen steeds meer invloed in Europa', *Reformatisch Dagblad*, 28 juni 2007; <http://christendemocratischekoers.nl/index.php>; Ton Lutter en Wim de Kok, 'De westerse cultuur wordt met uitsterven bedreigd; De combinatie van een dalend geboortecijfer en explosieve groei van aantal niet-westerse allochtonen is funest', *NRC Next*, 28 juni 2007

226 Bruce Bawer publiceerde begin 2006 zijn spraakmakende boek 'While Europe slept - How Radical Islam is Destroying the West from Within' waarin hij betoogde dat Europa aan een groeiende culturele en demografische bedreiging door moslimimmigranten bloot stond en het falende integratiebeleid van de Europese politieke leiders dit probleem verder verergerde.

studies'.²²⁷ Het congres werd in diverse media verslagen.²²⁸ In *Trouw* verscheen een groot interview met Bat Ye'or, waarin haar werk van groot belang werd genoemd.²²⁹ Maar de stellingen over het vooropgezette plan van Europese en Arabische leiders om miljoenen moslimmigranten toe te laten in ruil voor olie en vrede werd bekritiseerd als emotioneel en paranoïde.

In augustus 2007 verscheen een geruchtmakend opinieartikel van PVV-leider Geert Wilders in de *Volkskrant*. Wilders betrok daarin de stelling dat de Koran verboden moest worden, omdat het, net als *Mein Kampf*, een fascistisch boek was dat opriep tot geweld. Ook stelde hij dat Den Haag vol zat met 'laffe lieden' die lak hadden aan de belangen van de Nederlandse burger en meewerkten aan 'de transformatie van Nederland in Nederabië als provincie van de islamitische superstaat Eurabië'.²³⁰ Begin september 2007 hield de Tweede Kamer een groot debat (Handelingen 2006-2007) over de islam naar aanleiding van een rapport van de WRR over 'Dynamiek in islamitisch activisme' (WRR 2006) en de kabinetsreactie op het rapport (Kamerstukken 2006-2007). PVV-fractieleider Wilders nam de gelegenheid te baat om zijn visie op de islam uit de doeken te doen. 'Ongeveer 1400 jaar geleden is ons de oorlog verklaard door een ideologie van haat en geweld die toen ontstond en werd verkondigd door een barbaar die zichzelf profeet Mohammed noemde,' opende Wilders het debat. 'Ik heb het over de islam.' Volgens Wilders vond er, na de islamitische invasies van 732 en 1683, nu een derde, sluipende en niet-gewelddadige invasie plaats. '[...] Zonder islamitisch leger, maar dat komt omdat de bange dhimmies uit het Westen - ik zie er hier heel veel, ook in de Nederlandse politiek - de deur voor de islam en de moslims wagenwijd openzetten' (Handelingen 2006-2007: 5261-5265). Volgens Wilders was de islam het Paard van Troje in Europa; als de islamisering niet werd gestopt, 'zijn Eurabië en Nederabië slechts een kwestie van tijd.' In oktober 2007 verwees Wilders wederom naar Eurabia: 'Essentieel is dat de Europese volken,

227 <http://www.brucebawer.com/blogarchive2006.htm>

228 <http://www.brusselsjournal.com/node/840>; <http://www.jihadwatch.org/2006/03/spencer-fantasies-about-jihad.html#more>; http://www.telegraaf.nl/binnenland/33751391/LPF_laait_verzwegen_stemmen_over_islam_aan_het_woord.html; <http://www.gelderlander.nl/dgbinnenland/article108867.ece>; <http://www.katholieknieuwsblad.nl/actueel23/kn2321e.htm>; <http://www.bndestem.nl/binnenland/article109164.ece>; <http://www.militantislammonitor.org/article/id/319>; <http://www.jihadwatch.org/2006/03/spencer-fantasies-about-jihad.html#more>; <http://www.jihadwatch.org/2006/03/preferring-fantasy-to-reality.html#more>; <http://www.jihadwatch.org/cgi-sys/cgiwrap/brOnc0s/managed-mt/mt-search.cgi?search=eurabia&IncludeBlogs=1&limit=20&page=15>

229 Yoram Stein, 'Hoe de islam de wereld veroverde', *Trouw*, 30 mei 2006

230 Geert Wilders, 'Genoeg is genoeg: verbied de Koran', *De Volkskrant*, 8 augustus 2007

hoe divers ook, hun bindende traditie verdedigen tegen het grootste gevaar dat hen bedreigt: de barbaarse islam. Nooit mag Europa - de bakermat van de moderniteit - verworden tot Eurabië.²³¹ In een interview met *HP/De Tijd* in december 2007 zei Wilders over Bat Ye'or: 'Haar boek heeft grote indruk op mij gemaakt toen het uitkwam in 2005. Ik denk ook dat ze gelijk heeft. Het is alleen moeilijk te bewijzen of er doelbewust beleid in die richting is geweest.'²³²

Het tegengaan van Eurabia zou later een van de belangrijkste programmapunten worden van de PVV tijdens de Europese parlementsverkiezingen van 2009, concreet vertaald in een afwijzing van de Turkse toetreding tot de EU.²³³ Na de klinkende Europese verkiezingsoverwinning van de PVV zei Wilders in zijn overwinningsspeech: 'Het is goed nieuws voor al die Europeanen die houden van Europa - maar gruwen van Eurabië en gruwen van de Europese superstaat die ons miljarden per jaar kost.'²³⁴ In 2010 noemde Wilders Eurabia ook expliciet toen hij voor de Amsterdamse rechtbank terechtstond vanwege de aanklacht dat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan haatzaaien en discriminatie.²³⁵ In zijn slotwoord stelde hij dat niet hij, de volksvertegenwoordiger, terechtstond, maar de vrijheid van meningsuiting in het vrije Westen. In een apocalyptisch aangezet betoog schetste hij hoe in heel Europa het licht langzaam uitging. Dat Europa overging in Eurabia kwam doordat de elites in het Westen bogen voor de ideologie van de islam, een 'woestijn-ideologie die moord en doodslag predikt en over de hele wereld leidt tot maatschappelijke achterstand en verpaupering'.

Wilders stelde dat zijn proces niet op zichzelf stond. 'Alleen de onnozelen denken dat het een incident is. Door heel Europa vechten de multiculturalistische elites een totale oorlog uit tegen hun bevolkingen. Met als inzet de voortzetting van de massaimmigratie, uiteindelijk resulterend in een islamitisch Europa - een Europa zonder vrijheid: Eurabië.'²³⁶ Naar aanleiding van deze uitspraken vroeg parlementariër Tofik Dibi

231 *NRC Next*, 'Verdrag? Referendum? Dit vinden vier politici', 1 oktober 2007

232 Joost Niemöller, 'Wilders: ik capituleer niet', *HP De Tijd*, 12 december 2007; zie ook Suna Floret, 'Waar halen we die tientallen miljoenen moslims vandaan?', *Het Parool*, 17 juni 2009

233 Bart Dirks, 'Voor Nederland en tegen Brussel; Verkiezingen voor het Europees Parlement in juni draaien vooral om nationale belangen', *De Volkskrant*, 11 april 2009

234 *NRC Handelsblad*, 5 juni 2009

235 Wilders werd van alle aanklachten vrijgesproken door de rechtbank.

236 *Nederlands Dagblad*, 'Zaak-Wilders en 'Het Diner'', 8 februari 2011; Halkema Kuypers, 'Wilders: strijd tegen islam is mijn plicht', *ANP*, 7 februari 2011; Piet H. de Jong, 'Wilders' oorlogstaal en het nazisme', *Nederlands Dagblad*, 12 februari 2011

(GroenLinks) aan minister Piet Hein Donner van Binnenlandse Zaken of het kabinet deze visie deelde; de PVV van Geert Wilders was op dat moment immers gedoogpartner van het eerste kabinet Rutte dat bestond uit de VVD en het CDA. Donner antwoordde dat uit de scheiding der machten voortvloeide dat de regering niet politiek verantwoordelijk gehouden kon worden voor wat een volksvertegenwoordiger voor de rechter zei (Aanhangsel van de Handelingen 2010-1011). Begin 2011 evalueerde PVV-kamerlid en ideoloog Martin Bosma in het *NRC* het eerste jaar van de gedoogconstructie tussen VVD, CDA en PVV. Bosma was tevreden over wat er bereikt was, maar vermoedde dat het ‘mooiste’ pas over vijftig jaar zal blijken. ‘Heel misschien is er weer hoop voor Nederland,’ schreef Bosma. ‘Veel Europese landen vallen ten prooi aan de islam (...) Het *point of no return* is in veel landen al gepasseerd. Misschien ontspringt Nederland de dans. Misschien waren we net op tijd en zijn wij het kleine dorpje dat overleeft in Eurabië.’²³⁷

Een opmerkelijke vorm van certificering die plaatsvond was bij de opening van de Vrijdenkersruimte in de Tweede Kamer. Op initiatief van PVV en VVD was deze ruimte tot stand gekomen, waarin kunstenaars die zich belemmerd voelden in hun artistieke vrijheid hun werk alsnog konden laten zien. Bij de opening waren, naast prominenten van de PVV en VVD en de ouders van Theo van Gogh, ook diverse redacteurs aanwezig van de webfora waarop de Eurabia-complotconstructie circuleerde - ‘Keesje Maduraatje’, ‘Mark d’Aviano’, ‘King George’, ‘Loor’, ‘Frontaalnaakt’, en ‘Muriel Muires’. Volgens ‘King George’ was het een historisch moment. ‘Ik ben er van overtuigd dat we toen in de zomer van 2008 van de omslag getuige zijn geweest. En vele bloggers waren erbij. Eén bloggende vrijdenker was al dood. Vermoord. Hij was er in onze gedachten ook bij.’ ‘Keesje Maduraatje’ had meer gemengde gevoelens: ‘Het ene moment ben je bang om van je bed gelicht te worden, omdat je op je weblog over de fascistische islam hebt geschreven en weer een week later sta je naast Minister Remkes een glas champagne te drinken en naar de onnodig kwetsende en provocerende prenten van Gregorius Nekschot te kijken. Het kan verkeren.’²³⁸ In 2011 werd de Vrijdenkersruimte overigens in alle stilte weer ontmanteld.

237 Martin Bosma, ‘Honderd dagen een pseudoregeringspartij’, *NRC Handelsblad*, 26 januari 2011

238 <http://hvv.amsterdampost.nl/HVV/www.hetvrijevolk.com/index56a2.html?pagina=6521>; <http://keesjemaduraatje.web-log.nl/keesjemaduraatje/2010/10/de-omslag.html>

4.3 De discursieve arena van de digitale complotgemeenschappen

In de voorafgaande paragrafen hebben we laten zien hoe de Eurabia-complotconstructie in eerste instantie door een klein aantal complotentrepreneurs en certificerende actoren onder de publieke en politieke aandacht werd gebracht. Door de omarming van de complotconstructie door Geert Wilders kreeg 'Eurabia' ook politieke doorwerking. In deze paragraaf bezien we hoe de complotconstructies zich over internet verspreidden. In de literatuur is geopperd dat complotconstructies door hun in wezen lege kern de potentie hebben om een discursieve arena te vormen voor een ratjetoe aan politieke grieven, verlangens en eisen die buiten de geïnstitutionaliseerde politieke orde zijn verklaard. Dit zou nog eens versterkt worden door het digitale karakter van de complotgemeenschappen: dergelijke digitale gemeenschappen zouden voortwoekeren als een rizoom, zonder sturend centrum en ook daardoor een hybride inhoud weerspiegelen.

Waar de reguliere media slechts incidenteel aandacht besteedden aan Eurabia, was Eurabia prominent aanwezig op een groot scala aan webfora. Een aantal digitale scribenten ontfermde zich over het Eurabia-dossier. 'Barry Oostheim' publiceerde in 2007 bijvoorbeeld een driedelig interview met Bat Ye'or, dat in eerste instantie verscheen op de website *Hoeiboel*²³⁹, en door veel sites werd overgenomen dan wel doorgelinkt.²⁴⁰ Andere scribenten die Eurabia actueel hielden opereerden onder de *nick names* 'King George', 'JPM' (die we ook in het vorige hoofdstuk tegenkwamen), 'Sophia', 'Dewanand' (die we ook in het vorige hoofdstuk tegenkwamen), 'hirihiri123', 'Harry' en 'Xander'. Zij verzorgden in de periode 2005-2013 op diverse websites en fora het beheer van rubrieken waarin Eurabia centraal stond. Indien zij met ruzie bij zo'n forum vertrokken en een nieuw forum opstartten - hetgeen nogal eens voorkwam - namen ze het opgebouwde archief mee om door te plaatsen. Ook de 'joods-christelijke' pastor Ben Kok was zowel online als offline een belangrijke verkondiger van de Eurabia-these. Vaste vertaler van Duitstalige artikelen over Eurabia was E.J. Bron, die zowel zijn bijdragen op verschillende sites plaatste, als op

239 <http://hoeiboel.blogspot.com/2009/07/het-grote-bat-yeor-interview-in-drie.html>. Hans Jansen was vast bijdrager aan *Hoeiboel*. Via *Hoeiboel* maakte hij ook melding van het beruchte 'etentje' waarbij Tom Schalken zou hebben gezegd dat het goed was dat Wilders werd vervolgd. Schalken maakte deel uit van het hof dat het Openbaar Ministerie (OM) opdracht gaf Wilders te vervolgen. *Hoeiboel* werd opgericht door een aantal vroegere medewerkers van de *Gezonde Roker* van Theo van Gogh. De hoofdredactrice was Annelies van der Veer, tevens columniste voor de gratis krant *Metro*. *Hoeiboel* werd in 2007 genomineerd voor de prijs van het beste weblog van Nederland

240 Zie bijvoorbeeld: <http://dutch.faithfreedom.org/forum/viewtopic.php?f=43&t=14876>

zijn eigen website.²⁴¹ Daarnaast was een belangrijke rol weggelegd voor de Noorse blogger die onder de naam 'Fjordman' opereerde. Op basis van het werk van Bat Ye'or en eigen aanvullend onderzoek publiceerde 'Fjordman' een groot aantal essays die allen draaien rond de Eurabia-these. Het verzameld werk van 'Fjordman' was op diverse Nederlandse webfora terug te vinden.²⁴²

De Eurabia-complotconstructie circuleerde voor een belangrijk deel op webfora die we ook in het eerste hoofdstuk tegenkwamen en zijn te typeren als nieuw rechts-radicaal. Waar deze webfora zich eerst afficheerden met Pim Fortuyn werd dat vanaf 2005 steeds meer de PVV van Geert Wilders - hoewel op een aantal van deze sites ook negatief over de PVV werd gesproken, zeker toen de PVV tussen 2010 en 2011 het eerste kabinet Rutte gedoogde.²⁴³ Naast webfora die we eerder tegenkwamen in het vorige hoofdstuk, zoals het *Pim Fortuyn Forum*, ging het om webfora als *Forum voor de Vrijheid*, *Artikel7*, *Het Vrije Volk* en *AmsterdamPost*. De Eurabia-these viel binnen deze digitale gemeenschappen vooral in goede aarde omdat het fundamentele kritiek formuleerde op zowel de islam als de linkse elite; thema's die prominent in het nieuwe rechts-radicale gedachtegoed aanwezig waren. Veel van deze sites hadden een aparte rubriek over 'Eurabia' of 'Oil for immigration', of rubrieken als 'Welkom in Eurabia'. Allerlei uitingen van multiculturalisme of 'islamisering', variërend van imams die geen handen met vrouwen wilden schudden, criminaliteit en overlast van Marokkaanse jongeren, halalvoedsel, schotelantennes, subsidies voor allochtone organisaties tot aan gescheiden zwemmen, werden opgevoerd als bewijs van zowel de bewuste islamisering van Nederland/Europa, als de foute rol van de (linkse) politieke elites. Andere sites legden een 'databank islamisering' aan.²⁴⁴ Inhoudelijke discussies over de complotconstructie of eigen onderzoek vonden niet plaats. De meeste reacties die onder artikelen over Eurabia verschenen, bevestigden vooral de perceptie dat de situatie in Nederland schandalig en zeer bedreigend was en dat de politieke elite daar schuldig aan was.

De Eurabia-complotconstructie circuleerde daarnaast op webfora die zich achter Israël schaarden. Centraal stond de bedreiging die de islam voor het voortbestaan van Israël vormde, gekoppeld aan de opvatting dat Europa zich onder invloed van het Eurabia-complot steeds meer tegen Israël keerde en actief of passief antisemitisme

241 <http://ejbron.wordpress.com>

242 Zie bijvoorbeeld <http://kleinverzet.blogspot.com/>

243 Dit zijn geen officiële websites van de PVV

244 <http://infohit.nl/hollandprotect/>

bevorderde. De in 2009 gestartte website *CrethiPlethi* omschreef zich bijvoorbeeld als een 'Israël advocay group' die als 'loyale lijfwachten' Israël wilden verdedigen en beschermen.²⁴⁵ De website had een aparte rubriek Eurabia waarin tussen 2010 en 2015 meer dan 50 artikelen werden opgenomen, variërend van het werk van Bat Ye'or en Fjordman tot aan berichten over rellen in Frankrijk, Palestijnse organisaties in Europa en het proces tegen Geert Wilders. Ook was er een rubriek te vinden over de 'Islam-Leftish Alliance' waarin tal van artikelen waren opgenomen over de 'slappe houding' van linkse liberalen ten opzichte van de islam.

Libertarische websites besteedden vanaf 2005 ook aandacht aan Eurabia. Het libertarische publiek omarmde de Eurabia-these vooral als een teken van de grote en kwaadaardige invloed die de overheid en politieke elites uitoefenden over individuen. In het libertarisch gedachtegoed wordt de overheid per definitie met wantrouwen bejegend omdat die een bedreiging is voor de soevereiniteit van het individu.²⁴⁶ De overheid werd op de libertarische site *Vrijdenker* bijvoorbeeld omschreven als 'een groep die dreigt met geweld (en het desnoods uitvoert) om jou te dwingen mee te doen zonder dat jou, of je (voor)ouders überhaupt ooit om toestemming is gevraagd.'²⁴⁷ Op *Vrijdenker* waren een twintigtal artikelen over Eurabia te vinden, gepubliceerd tussen 2005 en 2010. Daarnaast was de bedreiging die de islam voor de individuele vrijheid betekende een prominent thema. 'Harry' was op *Vrijdenker* verantwoordelijk voor het thema Eurabia. Aan de hand van artikelen van Bat Ye'or en 'Fjordman' gaf hij de Eurabia-these weer. Lezers toonden zich onder de indruk. 'Henri G': 'Ik voel mij gemanipuleerd. Hoe is het mogelijk dat dit 32 jaar 'onder de pet' bleef? Er moet toch ergens een vastlegging zijn van dit soort beleidsmatige keuzes? Dit bevestigt mijn negatieve perceptie van de EU, die blijkbaar een geheel andere agenda heeft dan de burgers vermoeden en wensen. Hoezo democratie?'²⁴⁸

Ten slotte circuleerde de Eurabia-complotconstructie op webfora waar vanuit een christelijk perspectief het Einde-der-Tijden-denken werd beleden. In dit religieuze discours staat de gedachte centraal dat alleen de echte gelovigen zullen worden

245 <http://www.crethiplethi.com/crethi-and-plethi/>

246 Zie bijvoorbeeld de site van Rob Hartman: <http://dutchconcerns.blogspot.com>. 'The Netherlands are a member of the European Union which is becoming increasingly totalitarian. Democracy leads to socialism and socialism leads to a totalitarian state. The average lifetime of a democracy is roughly 200 years. The Dutch democracy has reached that age...'

247 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2011/02/libertarisme-voor-beginners/>

248 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2005/11/eurabia-en-de-vijfde-colonne/#more-47179>

opgenomen in de hemel op de dag dat de aarde zal vergaan.²⁴⁹ De oprukkende islam werd als één van de tekenen gezien dat het einde nabij was, naast uiteenlopende zaken als natuurrampen en het verval der zeden als uiting van goddeloosheid. Uit Openbaring 17-18 zou blijken dat er drie onderdelen waren die het ‘een-wereld systeem van de Laatste Dagen’ vormden: één religie, één regering en één commercieel systeem. Deelnemers aan deze fora zagen een ‘profetisch scenario’ zich voltrekken. Zoals ‘Prediker’ schreef: ‘Deze profetieën onthullen een hachelijke eindtijd die gekenmerkt zal worden door bedrog en verraad. Het grote antichristelijke wereldcomplot is volop in werking. Een ernstige dwaling (2 Tessalonicenzen 2:11) zal over de mensen komen zodat ze gewillig de antichrist en zijn helper, de valse profeet zullen aanbidden. Ze zullen ook hun hulde betuigen aan de Nieuwe Wereldorde.’²⁵⁰ Voor sommige forumdeelnemers stond de islam gelijk aan de antichrist. ‘Olaf’ op *Xandernieuws*: ‘Zou het niet kunnen dat Allah niet satans vijand kan zijn, omdat Allah een demon van satan is?! Ja schokkend, maar denk maar es héél goed over na.’²⁵¹ De ‘joods-christelijke’ pastor Ben Kok was en is met zijn website *Tora-yeshua* een actief vertolker en spreekbuis van de opvattingen die in deze digitale complotgemeenschap werden aangehangen.

4.3.1 Internet als rizoom

De Eurabia-complotconstructie resoneerde op deze wijze binnen een aantal op het oog qua politieke signatuur verschillende digitale gemeenschappen. De onderlinge verbindingen laten zich het beste als rizoom begrijpen: tal van verbindingen ontstonden tussen digitale gemeenschappen met een behoorlijk verschillende politieke signatuur zonder dat daar enige vorm van sturing of controle aan te pas kwam. Inhoudelijk werden de lijnen niet strak getrokken: tal van verbindingen ‘woekerden’ voort en creëerden een eigen, zij het hybride samenhang. Binnen de nieuwe rechts-radicalen gemeenschappen viel soms een continuïteit in gedachtegoed te ontwaren: een genealogie gevormd door schrijvers en boeken die werden aangeprezen omdat ze historisch verbonden waren met het discours dat in de digitale complotgemeenschappen werd gearticuleerd. Hans Janmaat van de Centruumpartij en later de Centrumdemocraten werd bijvoorbeeld met terugwerkende kracht een heldenstatus toegedicht. Ook de Boerenpartij van boer Koekoek werd opgevoerd als een partij met

249 Zie voor een wetenschappelijke verhandeling over de betekenis van het Einde-der-Tijden-denken binnen het christelijke geloof bijvoorbeeld Moore (1891: 20-45) en Clouse (2007)

250 <http://weeswaakzaam.com/het-komende-oordeel-over-de-naties-deel-5/>

251 http://xandernieuws.punt.nl/?id=640982&r=1&tbl_archief=&

een vooruitziende blik. ‘Generaal P. Pardon’: ‘Als Koekoek toen minder was uitgelachen was Nederland veel ellende bespaard gebleven. Dan was er nog vrijheid van meningsuiting, dan zaten de gevangenen niet vol met moslims, werden leraren, verplegers en conducteurs niet zo vaak mishandeld, dan konden homo’s, joden en vrouwen nog veilig over straat enz. enz.’²⁵²

Uit uitlatingen van sommige forumleden bleek een langdurige betrokkenheid bij activiteiten van rechtse bewegingen, zoals de ‘Werkgroep voor Gezag en Vrijheid’ van het Oud-Strijders Legioen van Prosper Ego.²⁵³ Het OSL had inmiddels digitaal onderzoek gevonden op de website *Artikel7*; Mat Herben, de voormalig voorman van het LPF, was een van de vaste columnisten voor het OSL. Felle kritiek op immigratie, integratie, en alles wat links was vormde de rode draad tussen heden en verleden. Een relatief nieuwe trend op *Artikel7* was het tonen van solidariteit met het Zuid-Afrikaanse broedervolk waartegen een genocide gaande zou zijn.²⁵⁴ Sommige forumleden kwamen uit Zuid-Afrika en hadden het apartheiddenken niet achter zich gelaten.²⁵⁵

Maar er vonden ook inhoudelijke botsingen plaats binnen digitale gemeenschappen waarin de Eurabia-complotconstructie floreerden. Zo bestond er een latente spanning tussen enerzijds de christelijke en pro-Israël digitale gemeenschappen, en anderzijds het vrijdenkend deel van de digitale gemeenschappen. Niet iedereen was bijvoorbeeld blij met de bijdragen van de zeer actieve ‘joods-christelijke’ pastor Ben Kok. ‘NoDhimmy’ schreef op *Artikel7*: ‘Leuk artikel, goed gevonden en geschreven. Alleen jammer dat het weer doordrenkt is met de bekeringswaan en waarheidsmonopolie der Joods-Christenen die we ondertussen gewend raken van meneer Kok.’ Ook ‘Zande’, mede-initiatiefnemer van *Artikel7* (dat hij omschreef als een ‘atheïstisch boevennest’),²⁵⁶ stelde: ‘De schaarse christen die zich tegen de voortsluipende islamisering keert, kenmerkt zich óók door een sterke drang tot oordelen over atheïsten. Is dat niet het ene dwaallicht inruilen voor het andere?’ ‘Rapunzel’ meende daarentegen: ‘Aangezien we toch al met maar anderhalve kip en een paardenkop zijn is wat

252 <http://infohit.nl/multicul/fossielen.htm>

253 <http://www.artikel7.nu/?p=64858>; Het Oud-Strijders Legioen (OSL) werd in 1958 opgericht uit kringen van oud Nederlands-Indië- en Koreagangers. Het had gedurende de Koude Oorlog een sterk anti-communistisch en pro-NAVO standpunt. Ook schaarde het OSL zich achter het Zuid-Afrikaanse Apartheidsregiem.

254 Zie bijvoorbeeld: <http://www.dagelijksestandaard.nl/2011/11/anc-jaagt-op-blanken>; <http://www.artikel7.nu/?p=72474>

255 <http://www.artikel7.nu/?p=72474>

256 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

mij betreft iedereen welkom om de islam onschadelijk te maken. Ook mensen als Ben Kok hebben we hard nodig, mensen die ideologisch iets te bieden hebben.’²⁵⁷

Een andere splijtzwam was de vrijheid van meningsuiting. Zeker de actieve forum-deelnemers in de nieuwe rechts-radicalen en libertarische digitale gemeenschappen hadden de vrijheid van meningsuiting hoog in het vaandel staan en gunden in principe iedereen zijn mening. Gevoelige punten waren echter vermeende nationaalsozialistische en antisemitische sympathieën.²⁵⁸ De meest actieve forumleden waren al jarenlang actief en kenden elkaar soms persoonlijk - hetgeen ook aanleiding kon zijn voor jarenlange persoonlijke twisten.²⁵⁹ Bij de ruzies vielen vaak woorden als ‘machts-greep’ en ‘staatsgreep’.²⁶⁰ Vaak verdween na hoog oplopende ruzies een deel van de actieve forumdeelnemers om zelf een nieuwe forum op te richten. Het *Forum voor de Vrijheid* werd bijvoorbeeld in 2007 opgericht door een aantal personen die vonden dat op het *Pim Fortuyn Forum* te streng werd gemodereerd. Oprichter en beheerder ‘Paul Kersey’ overwoog echter op zijn beurt in 2010 met het *Forum voor de Vrijheid* te stoppen, onder meer omdat het te veel zou gaan lijken op de nazistische website *Stormfront*.²⁶¹ Angst voor juridische vervolging leek ook debet te zijn aan de koerswijziging van het forum. Het kwam de beheerder van het forum op een stroom aan kritiek, verwensingen en verdachtmakingen te staan.²⁶² ‘Paul Kersey’ van het *Forum van de Vrijheid* kwam overigens ook onder vuur te liggen omdat hij principiële kritiek op Geert Wilders leverde. Uit wraak onthulde de website *Misdefinitie* de echte naam van de beheerder.²⁶³ De website *Artikel7* werd opgericht nadat er een conflict was

257 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

258 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26508&page=2>; <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=19557>

259 Zie bijvoorbeeld: <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26094>

260 Zie bijvoorbeeld de ruzie tussen D.G. Neree en de website *Artikel7*: <http://dgneree.blogspot.com/2010/04/overzicht-van-de-machtsgreep-op-artikel.html>

261 <http://www.misdefinitie.nl/index.php?nieuws=475&pagina=1>

262 http://www.pim-fortuyn.nl/pforum/topic.asp?TOPIC_ID=70040

263 <http://www.misdefinitie.nl/index.php?nieuws=558&pagina=1>

ontstaan op de website *De Dagelijkse Standaard*.²⁶⁴ Binnen enkele maanden was het binnen *Artikel7* echter ook hommeles en vertrok een deel van de redactie weer.²⁶⁵

Het bereik van de webfora is lastig te duiden. Een forum als het *Forum voor de Vrijheid* had naar eigen opgave in de periode 2007-2011 744 geregistreerde leden die tienduizenden berichten achterlieten. Andere webfora, zoals *Artikel7* en *AmsterdamPost* trokken honderden bezoekers per dag. Het webforum *De Dagelijkse Standaard* ontwikkelde zich in de loop der jaren tot een groter forum, dat dagelijks duizenden bezoekers trok (voor meer data over de webfora zie Annex I). Soms ontstonden pieken in het bezoek. Reden daarvoor was doorgaans doorplaatsing van een bericht of weergave van een discussie die op de genoemde webfora plaatsvond door reguliere media of sociale media met een groter bereik. Zo kreeg *AmsterdamPost* - naar eigen opgave - in 2012 gedurende enkele dagen tienduizenden bezoekers nadat zowel *HP/De Tijd* als PVV-senator Machiel de Graaf (via Twitter) aandacht hadden besteed aan een door 'Martien Pennings' op *AmsterdamPost* gepubliceerd artikel waarin hij openhartig over zijn geweldsfantasieën richting linkse politici sprak (zie ook paragraaf 4.6.1.).

Daarnaast probeerden sommige actieve forumdeelnemers hun ideeën te verspreiden door te reageren op de websites van reguliere media. Uit discussies op de webfora²⁶⁶ bleek echter dat het steeds moeilijker werd om het gedachtegoed ook op de sites van de reguliere media te verkondigen. Volgens de forumleden werd er steeds strenger gemodereerd en werden hun bijdragen steeds vaker niet geplaatst of snel verwijderd. Achtereenvolgens was hun de 'mond gesnoerd' op de sites van het *Parool*, het *AD*, *De Telegraaf*, *Volkscrant*, *Trouw*, *Metro* en *Elsevier*, het enige reguliere

264 *De Dagelijkse Standaard* werd op 9 februari 2009 opgericht door Joshua Livestro. Livestro, een bekeerd christen en woonachtig in Engeland, was van 1999 tot 2002 persoonlijk medewerker van Europees Commissaris Frits Bolkestein in Brussel. Van oktober 2002 tot april 2003 vormde hij samen met Bart Jan Spruyt de directie van de conservatieve denktank Edmund Burke Stichting. In 2007 was Livestro tevens korte tijd columnist voor het tv-programma Buitenhof, als opvolger van Ronald Plasterk. Na acht columns werd hem gezegd dat hij niet meer terug hoefde te komen. Volgens de redactie liet de kwaliteit van zijn column te wensen over, volgens Livestro was hij ontslagen vanwege zijn rechtse mening. Hij zei in zijn eigen column in *De Telegraaf* over Buitenhof dat 'afwijkende meningen stelselmatig worden genegeerd of nog erger: gecensureerd'. Op 20 november 2010 werd bekend dat Livestro (free-lance) adviseur was geworden van Sarah Palin. Vaste deelnemers aan *De Dagelijkse Standaard* waren onder meer Hans Labohm, Michael van der Galiën, Bart Jan Spruyt, Dirk-Jan van Baar, Joost Niemöller en Derk Jan Eppink. Ook de politici Richard de Mos (PVV), Johan Driessen (PVV), Halbe Zijlstra (VVD) en Raymond Knops (CDA) schreven met enige regelmaat artikelen voor *De Dagelijkse Standaard*.

265 <http://dgnereee.blogspot.com/2010/04/overzicht-van-de-machtsgreep-op-artikel.html>

266 <http://www.amsterdampost.nl/mond-dicht-uw-stem-stelt-niks-meer-voor/#comment-55911>

medium dat op een trouwe schare supporters in de complotgemeenschappen kon rekenen. Zo vertelde ‘FlapFriesland’ dat hij niet meer mocht reageren bij *Elsevier*, alleen maar omdat hij de woorden ‘vuile verrader’ had gebruikt. ‘Crazy2bTrue’ meende dat er een ‘overkoepelende organisatie’ bezig was forumleden te weren en de pers in haar macht te krijgen. ‘Ik hou het op de PvdA met sympathiesanten die zijn stiekeme staatsgreep aan het verzilveren is.’

4.3.2 Complotconstructies als eclectisch discours

Ondanks deze inhoudelijke en persoonlijke ruzies reflecteerden de digitale gemeenschappen in de periode 2004-2014 een eclectisch discours waarin nieuw rechts-radicalisme, libertarisme en christelijk denken zich met elkaar vermengden onder de gemeenschappelijke noemer van de Eurabia-complotconstructie. Bovendien vermengde de Eurabia-complotconstructie zich met andere complotconstructies. Een aantal vaste deelnemers aan nieuwe rechts-radicale fora verwees frequent naar de Illuminati en de Nieuwe Wereldorde als de samenzweerders die achter de schermen aan de touwtjes trokken. Op websites van nieuwe rechts-radicale signatuur, zoals *Internetkluis*, *Geuzenschip* en *Eurabia* verschenen aparte rubrieken over de Nieuwe Wereldorde en Bilderberg, maar was er ook aandacht voor occulte en spirituele zaken.

In de digitale complotgemeenschappen was er bovendien veel ruimte voor individuen die er een idiosyncratische vorm van identiteit en bewustzijn op nahielden. Zo was ‘Harriechristus’ een tijdlang de beheerder van de rubriek ‘Eurabia’ op het *Forum voor de Vrijheid*. Naar eigen zeggen ontdekte ‘Harriechristus’ in 1974 dat atomen uit ruimteschepen bestonden. Die kennis wilde hij graag wereldkundig maken, ‘maar helaas heeft tot nu toe niemand mij nog willen geloven.’ ‘Harriechristus’ was van beroep landmeetkundig tekenaar maar leefde vanaf zijn 33e van een uitkering. ‘Harriechristus’ meende daarnaast ‘de wedergeboren Jezus te zijn, omdat ik met mijn atoomtheorie een veel beter godsbegrip heb ontwikkeld en deze met mijn atoomtheorie ook kan bewijzen’.²⁶⁷

Ook politieke hobby’s van enkelingen konden ruim baan krijgen. Zo werd er in een aantal digitale gemeenschappen steun uitgesproken voor de Serviërs. De Servische strijd werd gezien als een strijd voor de Westerse beschaving en tegen de ‘Islamiti-

267 <http://www.spiritalk.nl/showthread.php?t=1476>; <http://home.kpn.nl/wegge168/Frame-nederlands.html>. ‘Harriechristus’ was ook op andere webfora actief, zoals Internetkluis: <http://web.archive.org/web/20100609142048/http://www.internetkluis.com/forum/index.php?board=24.0>

sche horden'.²⁶⁸ De Eurabia-these vond weerklank in deze digitale complotgemeenschappen omdat het publiek hierin het gelijk van de Serviërs zag bevestigd. 'King George' plaatste bijvoorbeeld op het *Pim Fortuyn Forum* een serie artikelen en video's waarin de 'waarheid' over de Balkanoorlogen werd verteld. De Bosnische Serviërs zouden zich slechts hebben verdedigd tegen de islamitische agressie. 'Degenen met zwakke magen niet kijken of degenen met een teer-NSB links of laf NAVO zieltje niet kijken als men niet tegen de waarheid kan,' waarschuwde 'King George'. Forumlid 'Jelle1783' zag in het materiaal een waarschuwing voor de toekomst: 'Als we de ongekozen bureaucraten van de EU hun gang laten gaan, staat heel Europa toestanden te wachten zoals in het voormalige Joegoslavië.'²⁶⁹ Volgens forumlid 'GW=OK' waren de Serviërs helden: 'Milosevic, Mladic en Karadzic allen Helden met hoofdletter! Allen verraden door de nazi-dhimmis van de NAVO/VN/EU'.²⁷⁰

Het 'self-mediated' of rizoom-achtige karakter van de digitale gemeenschappen liet zich ook terugzien in de aandacht voor controlemaatregelen van de overheid. Ondanks de grote afkeer van links, konden privacy- en burgerrechtenbewegingen van links-liberale signatuur wel op grote steun rekenen. Zo werd in de digitale gemeenschappen volop doorgelinkt naar sites van *Bits of Freedom* en *Privacy First*. Het laat de potentie van complotconstructies zien om allerlei, deels tegenstrijdige grieven, verdachtmakingen en tegenstellingen samen te binden onder een centrale tegenstelling tussen het volk en een kwaadaardige elite.

4.4 Injustice Frames

Uitgaande van de idee dat in complotconstructies gecodeerde sociale kritiek wordt geventileerd op de machtsverhoudingen en de politieke orde, analyseren we de inhoud van de complotconstructies aan de hand van het begrip *injustice frames*: een verzameling van ideeën en symbolen die illustreren hoe ernstig het probleem is en wat gedaan kan en moet worden om het probleem op te lossen. Symbolen, beelden en argumenten worden in een *injustice frame* met elkaar verbonden in een onderliggend centraal idee dat aangeeft waarom er essentiële waarden op het spel staan en geeft daarmee richting aan denken en handelen. Het gaat daarbij dus niet zozeer om

268 Zie bijvoorbeeld: <http://tora-yeshua.nl/2011/05/ratko-mladic-massamoordenaar-of-verdediger-tegen-jihad/>

269 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?p=139212>

270 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=5000&page=5>

de betwiste feiten, maar om de onderliggende kritiek op epistemologische regulering en het ethos en de legitimiteit van instituties die in de complotconstructies wordt gearticuleerd. We bezien daarbij ook of we de politieke en sociale functies van complotconstructies, zoals verondersteld in de literatuur, terugzien: een manier om orde aan te brengen in een complexe wereld waarin ideologieën en religies niet langer zin en betekenis geven; een ideologische revitalisering in reactie op de post-politieke constellatie waarin een nieuw antagonistisch ‘wij’ en ‘zij’ wordt geproduceerd.

Als eerste element bezien we de delegitimering van de politieke orde die plaatsvindt in de complotconstructies: de ideologische strijd om het ethos en de legitimiteit van politieke en maatschappelijke instituties en de epistemologische regulering in de samenleving. Vervolgens analyseren we de waarden die volgens de complotgemeenschappen bedreigd werden. In de literatuur is geopperd dat als de bedreigde waarden van existentieel belang worden geacht, de kans groter is dat van complotconstructies een impuls tot (gewelddadig) handelen uitgaat. Om dezelfde reden analyseren we ook de gepercipieerde dreiging die van de samenzweerders uit zou gaan; ook dat zou volgens de literatuur een stimulans tot (gewelddadige) politieke actie kunnen zijn. Daarna analyseren we hoe de tegenstelling tussen ‘wij’ en ‘zij’ in de complotconstructies wordt geconstrueerd als nieuwe antagonistische relatie waarin complotconstructies als substituutideologie functioneren. Hoe en waarom wordt de politieke orde of de politieke elite tot vijand geconstrueerd? En ontwikkelen er zich in de digitale gemeenschappen nieuwe politieke subjectiviteiten en identiteiten?

4.4.1 Delegitimering van de politieke orde

De Eurabia-complotconstructie en bijhorende *injustice frames* arriveerden in Nederland in een maatschappelijk en politiek klimaat waarin de gecombineerde kritiek op de islam en links al was geworteld. Het complotdiscours over Eurabia dat vanaf 2004 in Nederland doordrong, volgde in grote lijnen de stellingen van Bat Ye’or. Nieuwe elementen werden niet of nauwelijks toegevoegd. De complotconstructie was in feite al geschreven toen hij op Nederlandse bodem landde. Bovendien behoorden essentiële elementen uit de complotconstructie - de kwalijke rol van de linkse politiek, de aantasting van de vrijheid van meningsuiting, de collaboratie van de reguliere media - al tot het discours zoals dat sinds eind jaren negentig in Nederland bestond, zoals we in het vorige hoofdstuk hebben beschreven.

Delegitimering van de politieke orde vond vooral plaats omdat 'Eurabia' geacht werd in het geniep en over de hoofden van de burgers heen te zijn ingevoerd. Volgens de deelnemers in de digitale complotgemeenschappen was er duidelijk sprake van méér dan een politieke- of beleidskeuze waarover je van mening kon verschillen, maar die in de democratische verhoudingen legitiem was. De Eurabia-complotconstructie liet als het ware verschillende puzzelstukjes op hun plek vallen. 'Esmee': 'Ik geloof het zondermeer dat er een grootschalig plan achter zit dat al die islamieten hier neerstrijken en ze de hand boven het hoofd wordt gehouden tot in het absurde. Dat kan niet zomaar afkomen van de zieligheidsindustrie.'²⁷¹ Bij 'Charles' rolden bij het lezen van het boek van Bat Ye'or de 'ogen als knikkers over de pagina's.' 'Schokkend materiaal! Het heeft zich onder onze ogen allemaal voorgedaan maar niemand was echt iets opgevallen. Is het al te laat? In ieder geval kan niemand nog zeggen 'wir haben nicht gewust' nu dit boek voor iedereen bereikbaar is.'²⁷² 'Graverdammer' zag in het boek de bevestiging dat er 'een patroon is te ontdekken in de omvorming van landen naar islamitische staten en er zijn plannenmakers achter deze overnames, zelfs als de overgrote meerderheid van zowel moslem als niet moslem zich niet bewust zijn van deze activiteiten.'²⁷³

Het democratische systeem of de politieke orde stond vaak niet principieel ter discussie. De hoop op een democratische wending was niet opgegeven. De PVV werd als een politiek baken van hoop gezien en elke extra zetel voor de PVV werd gezien als hoopvol teken dat het tij nog gekeerd kon worden. Nieuwsberichten over opinieonderzoeken waaruit bleek dat de meerderheid van de Nederlandse bevolking vond dat migratie meer slechts dan goeds had gebracht, werden juichend ontvangen. Tegelijkertijd voedde dat het idee dat er wel machten achter de schermen actief moesten zijn; hoe viel anders te verklaren dat niet naar de meerderheid van de bevolking werd geluisterd? Daarom richtte de kritiek zich in eerste instantie vooral op linkse politici, bestuurders, de rechterlijke macht en de media als 'voertuigen' van Eurabia. De linkse elite werd een almacht toegedicht. 'Trias Politica': 'De Linkse elite zit overal: in de politiek, de subsidie-carroussel, de media, de kunstwereld, de politie, het leger, de ambtenarij, ja zelfs in het bedrijfsleven. Het is een elite, die zichzelf bevestigt en herbevestigt en meewarig neerkijkt op dat domme pebs.'²⁷⁴ Maar het was niet altijd

271 http://www.pim-fortuyn.nl/pfforum/topic.asp?ARCHIVE=true&TOPIC_ID=51859;

272 Eurabia.blogse.nl

273 <http://4768.freegoodies.nl/forum/4768/17416/1/>

274 <http://infohit.nl/multicul/immigratie01.htm>

even duidelijk of de pijlen zich nu alleen richten tegen links of tegen ‘de’ politiek en het systeem in zijn geheel. Haarscherpe afbakeningen tussen de verschillende politieke- en staatsinstituties waren meestal niet te vinden; vaak was sprake van één cluster van politici, politieke partijen, rechters en regering waaraan kwaadaardige intenties werden toegedicht.

Daarbij was ook niet helemaal duidelijk of principieel een institutie ter discussie werd gesteld of dat het pijnpunt vooral was dat deze instituties in handen zouden zijn gevallen van de linkse elite die voortdurend het volk verraadde. Discussies over de rechterlijke macht lieten dit bijvoorbeeld goed zien. IJkpunt voor bijtende kritiek waren vervolgingen van beheerders of forumdeelnemers van webfora vanwege discriminatie, belediging of haatzaaien, meestal afgezet tegen het in de ogen van de digitale complotgemeenschappen lakse of falende optreden van justitie tegen linkse activisten. De rechterlijke macht was stevig in linkse handen, was de grondtoon van de kritiek. ‘Van Woelderens van Haren’: ‘Een linkse fascist krijgt geen straf van de D’66 rechter, maar mocht deze malloot in jou een rechtserige extremist zien met je bordje ‘geen moskee hier meer’ dan ga je voor 2 maanden het cachot in of hij ript je met een gevoelige geldboete dazu.’²⁷⁵

De vervolging van discriminerende of haatdragende uitingen werd bovendien als het ultieme bewijs gezien dat de stelling van Bat Ye’or klopte dat op Europees niveau afgesproken was de vrijheid van meningsuiting te beknotten ten faveure van de islam en dat de links-liberale elites, de rechterlijke macht en de massamedia de handlangers waren in deze politiek. Ook het strafproces tegen Geert Wilders figureerde prominent in de bewijsvoering dat de politieke elite elke vorm van kritiek op immigratie en islamisering monddood wenste te maken - precies zoals Bat Ye’or had geschreven. ‘Rudolf’ plaatste bijvoorbeeld, in reactie op artikelen over Eurabia die op de website *Hoeiboel* verschenen, de vervolging van Geert Wilders in de Eurabia-these: ‘De vervolging van Wilders past in het scenario van Eurabia, want dat soort politici vormen een mogelijk obstakel voor de ontwikkeling Eurabia.’²⁷⁶ De massamedia (*mainstream media* of MSM) werden aangewezen als schuldige in het onwetend houden van de bevolking over de ware aard van Eurabia. ‘René’ schreef op de website *Artikel7*: ‘Ik vertelde gisteren een oude man over het Verdrag van Straatsburg en heb nog nooit

275 <http://www.artikel7.nu/?p=71352>

276 <http://www.blogger.com/comment.g?blogID=2236394337487817559&postID=919817164196491900>; zie ook: <http://hoeiboel.blogspot.nl/2009/07/het-grote-bat-yeor-interview-1.html>

iemand zó ongelovig zien kijken. Bijna niemand weet hiervan omdat het door MSM wijselijk niet wordt genoemd.²⁷⁷

Door de nadruk die werd gelegd op de vrijheid van meningsuiting kwamen ook andere politieke partijen en actoren onder vuur te liggen. Het CDA was in de complotgemeenschappen al de gebeten hond omdat CDA-minister van Justitie Donner in 2004 wilde onderzoeken of er mogelijkheden waren voor verruiming van de strafbaarstelling voor belediging en godslastering.²⁷⁸ Forumleden ontwaarden hierin een patroon en vergeleken het met de eerdere veroordeling van Donner van satire gericht tegen het Koningshuis²⁷⁹, en oproepen van CDA-premier Balkenende om ‘verantwoord’ gebruik te maken van de vrijheid van meningsuiting.²⁸⁰ De arrestatie van cartoonist Gregorius Nekschot op 13 mei 2008 vanwege beledigende spotprenten fungeerde als ultiem bewijs voor de aanval die ook het CDA als onderdeel van de politieke elite op de vrijheid van meningsuiting had ingezet. ‘Johnnie’ schreef boos: ‘We hadden het natuurlijk moeten weten. Minister van Cartoonproblematiek & StaatsCencuur Hirsch Ballin is helemaal nooit van plan geweest om het verbod op godslastering te schrappen. Sterker, zijne excellente Rattigheid drukt er juist meer toevoegingen doorheen (...) Maar ja, wat anders te verwachten van de achterbakse poldertaliban in Nederland? Zo kennen we de christenen weer. Smerig, gluiperig en achterbaks tot op het bot.’²⁸¹

Regelmatig viel de redenatie te horen dat de democratie feitelijk niet meer bestond, omdat de democratische instellingen waren gekaapt door de traditionele politieke partijen. Deze partijen hadden in de ogen van de complotpublieken afgedaan omdat ze gemene zaak tegen het volk hadden gemaakt. ‘Luckybee’ schreef: ‘Wij moeten het parlement terug veroveren, en de traditionele partijen slagen, ze hebben allemaal schuldig gemaakt dat ons land vol is met mensen die ons vernietigen willen.’²⁸² In dezelfde discussie schreef ‘Jowitteroos’: ‘Plitiek is allang geen volksvertegenwoor-

277 <http://www.artikel7.nu/?p=64858>

278 <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2824/Politiek/article/detail/710881/2004/11/15/Donner-Aanpak-godslastering-schaadt-vrije-meningsuiting-niet.dhtml>; zie voor reacties op de sociale media: <http://www.meervrijheid.nl/?pagina=1048>; <http://hvv.amsterdampost.nl/HVV/www.hetvrijevolk.com/indexeb38.html?pagina=5620>; <http://hvv.amsterdampost.nl/HVV/www.hetvrijevolk.com/indexcab1.html?pagina=8704>

279 http://www.pim-fortuyn.nl/pfforum/topic.asp?ARCHIVE=true&TOPIC_ID=22032

280 http://www.pim-fortuyn.nl/pfforum/topic.asp?ARCHIVE=true&TOPIC_ID=31129&whichpage=5

281 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/showthread.php?t=4658&page=2>; zie ook <http://hvv.amsterdampost.nl/HVV/www.hetvrijevolk.com/indexcab1.html?pagina=8704>

282 <http://www.artikel7.nu/?p=41724>

diger meer. Ooit Nee tegen EU na volk te beraden maar toch komt het er. Niemand luisterd en inspanning vanuit partijen is er alleen om ons (volk) mee te krijgen/op het verkeerde been te zetten. Zelfs media doet mee met de propaganda, want ooit wel eens een kritisch geluid gehoord over griekenland, EU, Euromunt, ISlamisering etc. Links regeert: hou jij ze dom hou ik ze bezig.....We zijn als volk allang gegijzelt!!²⁸³ De woorden (hoog)verraad kwamen opmerkelijk vaak terug in de discussies over de staat als vijandig complex waarvan de politieke elite zich meester had gemaakt.²⁸⁴ Volgens 'Generaal P. Pardon' moest dan ook niet zozeer 'de vervoveringscultuur worden gevreesd', maar vooral 'onze eigen landverraders'.²⁸⁵ 'Peter Pan' volgde dezelfde redenering: 'Het zijn daarom niet de moslims, maar de houders van staatsmacht die uw grootste vijanden zijn.'²⁸⁶

Op deze manier werd steeds meer de gehele politieke orde gedelegeitmeerd. Niet alleen links-liberale partijen als de PvdA, D66 of GroenLinks moesten het ontgelden, ook al lag daar in de jaren 2004-2008 wel de nadruk op. In de periode na 2008 werd steeds vaker het vertrouwen in vrijwel alle politieke partijen opgezegd. 'Tom Hendrix' schreef: 'Buiten de SGP en PVV vertrouw ook ik de hele politiek niet meer, het is inderdaad een grote samenzwering tussen de verraders van de Bilderberggroep, de ISLAM, de verrader president moslim Obama, en de satanische NWO. Ook ik deel uw mening dat we in de eindtijd zitten. Shalom, moge de Here Jezus uw goede werk zegenen.'²⁸⁷

Soms werd de democratische regeringsvorm wel nadrukkelijk afgewezen. Libertariër 'Caroline' had zich naar eigen zeggen 'langzaam' van de democratie afgewend: 'Wat is democratie anders dan een ingewikkelde manier om de machthebbers te legitimeren, en het volk wijs te maken dat ze er zelf schuld aan hebben dat de zaken lopen zoals ze lopen. De staat heeft zich echter met geweld meester gemaakt van onze samenleving (...) Vluchten kan dus niet meer. En dan resten onderwerping of vechten als gedragsmogelijkheden.'²⁸⁸ Een jaar later, in 2011, herhaalde 'Caroline' dat 'deel

283 <http://www.artikel7.nu/?p=71352>

284 Zie bijvoorbeeld: http://corstoker-columns.blogspot.com/2010/11/landverraad.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+CorStoker+%28Columns+van+Cor+Stoker%29

285 <http://infohit.nl/hollandprotect/>

286 <http://www.dagelijksestandaard.nl/2013/07/de-nederlandse-samenleving-anno-2013>

287 <http://tora-yeshua.nl/6-6-6-begint/>

288 <http://www.artikel7.nu/?p=67964>

nemen aan het democratisch proces in deze éénpartijstaat niets oplevert.²⁸⁹ Ook andere discussiedeelnemers moesten weinig van democratie weten. ‘Zande’ schreef bijvoorbeeld: ‘Ik zal mezelf maar gaan aangeven, want ik vind dat hele democratische gedoe ook maar niks. En terecht zo zie ik dagelijks.’²⁹⁰ ‘Ecceuomo’ meende uit principe dat de democratie had afgedaan omdat die de mensen ‘gedwongen integratie en multicul’ had opgedrongen: ‘De staat is een gewelddadig instituut en de democratie een slecht systeem’.²⁹¹

In de digitale complotgemeenschappen waar de Eurabia-complotconstructie in de context van het ‘Einde-der-Tijden’-discours werd geplaatst, werd ook nauwelijks onderscheid gemaakt naar politieke partijen of andere actoren. Het gehele politieke bestel werd afgedaan als een decor dat slechts diende om de echte machten aan het zicht te onttrekken. In deze complotgemeenschappen stonden de Bilderberg-organisatie, de Illuminati en de Nieuwe Wereldorde centraal. Een groot aantal organisaties en netwerken werd geacht ‘mee te zingen in het NWO-koor’.²⁹² Het vertrouwen in de politiek was zwak of werd opgezegd. ‘Niet alleen de socialisten, maar ook de christen democraten (waar halen ze het vandaan dat ze democraten zouden zijn ??) en de linkse liberalen (zoals Rutte) Het zijn allemaal gewoon ordinaire dieven, verder zijn het ook nog eens volksverlakkers en collaborateurs. Met al deze 3 stromingen in onze politiek, ben ik klaar, in die zin, dat ik ze nog enkel stijf vloek. Ze maken allemaal deel uit van het gore complot, om ons land failliet te laten gaan-zie eussr- en ons te maken tot slaven. Hou de BILDERBERGKLIK en de paladijnen van de NWO maar in de peiling.’²⁹³ Soms werd er in deze complotgemeenschappen gesproken over een ‘calculerende entiteit’ als samenzweerder. ‘JFK’: ‘Al dat gepraat van democratie en bepaalde vormen van religieuze waarheid is enkel een masker waar één en hetzelfde monster zijn misdaden tegen de menselijkheid achter verstopt (...) Een eeuwige oorlog veroorzaakt, gemanipuleerd en tot op de dag van vandaag gebruikt door een berekenende entiteit bestaand uit enkele incestueuze families die al het leven op deze planeet liever zouden uitroeien dan hun macht af te staan.’²⁹⁴

289 <http://www.artikel7.nu/?p=66334>

290 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

291 www.hoeiboel.nl

292 <http://tora-yeshua.nl/2011/05/6-6-6-begint-in-2013-over-anderhalf-jaar-dus-al/>

293 <http://ejbron.wordpress.com/2013/08/08/ik-ben-moe-2-brieven-van-onbekend/>

294 http://zapruder.nl/portal/artikel/breivik_is_de_geest_van_onze_tijd/

4.4.2 De Europese Unie: het Vierde Rijk

In de digitale complotgemeenschappen waarin Eurabia prominent figureerde dook de Europese Unie steeds vaker op als grote boosdoener. Hier ging een sterk delegitimerende werking vanuit die de gehele politieke orde raakte omdat de middenpartijen zich allemaal achter verdergaande Europese integratie hadden geschaard. De Europese Unie werd enerzijds geacht een centrale rol te spelen in het Eurabia-complot.²⁹⁵ De kritiek op de EU als penvoerder van het Eurabia-project vermengde zich vervolgens met kritiek op het gebrekkige democratische karakter van de EU. De EU werd beschouwd als een totalitaire staat die het Eurabia-programma doorvoerde: islamisering en het verbieden van elk kritisch tegengeluid. 'Lucky9' vatte op de website *Artikel7* de weerzin tegen de EU goed samen: 'Een opgedrongen Europese "grondwet" heeft een fascistoïde karakter, is verraad aan de democratie en betekent het begin van een dictatuur.'²⁹⁶ Bovendien werd de nationale soevereiniteit een belangrijk onderwerp van discussie. De Europese Unie verscheen als een bewuste staatsgreep tegen de soevereine volkeren en nationale democratieën. In een artikel met de kop 'De Nazi's en de fascisten die de EU hebben opgericht en hun grote invloed op het Eurabia van vandaag', werd door 'Wim Jongmans' beargumenteerd dat er een staatsgreep gaande was tegen de nationale volken van Europa.²⁹⁷ Daarnaast was er op diverse websites aandacht voor de oprichting van het Europese Gendarmeriekorps, dat in de ogen van de complotpublieken vooral bedoeld was om tegen de eigen bevolking ingezet te worden om het Eurabia-project te beschermen.²⁹⁸

In dit discours werd de 'islamisering' van Europa gezien als instrumenteel. De politieke elites zouden doelbewust chaos creëren door massa-immigratie toe te staan om de weg vrij te maken voor de Europese superstaat. Daarom was volgens sommigen de 'grootste vijand van het vrije democratische westen' dan ook niet in eerste instantie de islam ('Die moslims zijn maar domme trekkoppen die dansen naar de pijpen van elke duivelse haatbaard die zich met Saoedisch geld imam mag noemen'), maar het marxisme dat zich nu 'liberaal', 'sociaal-democratisch' of 'Groenlinks' noemde.

295 <http://weblogs.nrc.nl/discussie/2007/10/19/is-het-akkoord-over-het-europees-hervomingsverdrag-goed-nieuws/>

296 <http://www.artikel7.nu/?p=67751>

297 Jongmans beheerde de website *Midden Oosten Nieuws* die naar eigen zeggen nieuws bracht vanuit het standpunt van Israël. 'Daarbij wordt de rest van de wereld niet uit het oog verloren, met name de dreiging die vanuit de controlerende overheden naar voren komt. Onze overtuiging is dat Yeshua spoedig terugkomt en de tijd erg kort is.'<http://wimjongman.nl/>

298 <http://kleinverzet.blogspot.com/2010/11/beyond-happy-ending.html>

‘Het marxisme dat nu de ruggegraad vormt van de Europese Unie’ aldus ‘King George’ op *Internetkluis*.²⁹⁹ Omdat de politieke en maatschappelijke elites zich allen achter het Europese project hadden geschaard, verschenen ze als gemeenschappelijke vijand ten tonele.³⁰⁰ Niet alleen linkse politici werden ervan beschuldigd de nationale soevereiniteit te hebben verraden aan Brussel. Volgens ‘Geert Geel’ waren het vooral de ‘reli-fascisten van het CDA’ die ‘één van de moeders van het huidige Eurabia’ waren. ‘We hebben toch allemaal toegekeken hoe hoe vooral het CDA ons land heeft uitgeleverd aan de EUSSR? (...) Om de burger zo snel mogelijk op de knieën te krijgen voor God, is het heel handig als je al tientallen miljoenen onderworpenen in huis hebt: moslims (...) Om razend van te worden.’³⁰¹

Voor andere deelnemers in de digitale complotgemeenschappen was de Europese Unie echter het werk van de CIA, de Bilderbergers, de Vrijmetselaars of de Jezuïeten.³⁰² Ook satan arriveerde in de discussie. Zo was voor predikant Franklin ter Horst de Europese Unie ‘niets anders dan een satanisch gedrocht’.³⁰³ Ook kritische opmerkingen over Israël of steun aan de Palestijnen werden opgevat als bewijs voor de anti-Israël-koers van de EU, afgedwongen door Eurabia.³⁰⁴ Op vergelijkbare wijze werden resoluties van de Raad van Europa over bestrijding van islamofobie, en een kaderbesluit van de EU waarin godslastering gelijkgesteld werd aan racisme, alom opgevat als bewijs van de sluipende islamisering en pogingen van de politieke elite om het volk monddood te maken. Uit de discussies bleek bovendien voor veel forumdeelnemers de politieke strijd rond de Europese Grondwet beslissend te zijn geweest voor hun oordeel over het ondemocratische gehalte van het Europese integratieproject en de kwalijke rol van Nederlandse politici die de Grondwet tegen de zin van de meerderheid van de bevolking hadden doorgedrukt. Nadat de bevolking de Europese Grondwet had afgewezen in een referendum in 2005, werd de licht herschreven Grondwet immers alsnog door het parlement goedgekeurd, zonder nieuw referendum.³⁰⁵

299 <http://www.internetkluis.com/forum/index.php/topic,3311.0.html>

300 <http://www.vrijechroniqueurs.nl/eva-en-de-afgod-europa/>

301 <http://hoeiboel.blogspot.nl/2009/07/het-grote-bat-yeor-interview-2.html>

302 www.EindtijdbodeBijbelstudies.wordpress.com

303 <http://www.franklinterhorst.nl/EuroBabel%20en%20de%20vrouw%20op%20het%20beest.htm>

304 Zie bijvoorbeeld: <http://www.dagelijksestandaard.nl/2010/12/groenlinks-kamerlid-el-fassed-zit-tot-aan-zijn-knieen-in-het-antisemitisme>

305 Zie bijvoorbeeld: <http://dutchconcerns.blogspot.com/search?q=eurabia>

Op deze wijze stond de EU in de digitale gemeenschappen steeds meer centraal als totalitair project dat de nationale democratie en soevereiniteit bedreigde en bovendien de penvoerder van het Eurabia-project was. Omdat de politieke en maatschappelijke elites zich allen achter het Europese project hadden geschaard, richtte de kritiek zich steeds meer tegen het gehele politieke bestel en de politieke orde. Bovendien kreeg de nationale soevereiniteit een groot gewicht. Europa verscheen, op vergelijkbare wijze als de islam, als een vijand van buiten die door de politieke elites van Nederland moedwillig en in het geheim werd gefaciliteerd tegen de zin van de meerderheid van de bevolking in. Hierin laat zich de functie van complotconstructies terugzien als substituut-ideologie. De complotconstructies definieerden een alternatieve antagonistische relatie nu 'oude ideologieën' niet langer geloofwaardig werden geacht of tot onderdeel van het complot geherdefinieerd. Daarmee werd tevens nieuwe orde en betekenis aan de wereld verleend.

4.4.3 Bedreigde waarden

De waarden die in de beleving van de digitale complotgemeenschappen waarin de Eurabia-complotconstructie resoneerde op het spel stonden verschoven op vergelijkbare wijze. In eerste instantie stond de vrijheid van meningsuiting centraal als bedreigde democratische waarde. Met de bredere delegitimering werd de gehele democratie geacht in de gevarenzone te verkeren. Bovendien verscheen de nationale soevereiniteit op het toneel als bedreigde waarde. Onder invloed van de digitale complotgemeenschappen waarin het christelijk geloof domineerde, verschenen ook religieuze en spirituele noties in het debat. In deze gemeenschappen werd vaak verwezen naar de 'geplande chaos'. Om de Nieuwe Wereldorde in te kunnen voeren moest eerst de oude orde vernietigd worden. De elites zorgden daarom bewust voor chaos, onrust en terreurwaarschuwingen, zodat burgers betere controle zouden gaan eisen en daarvoor het verlies van hun persoonlijke vrijheden op de koop toe zouden nemen. Door toenemende economische onzekerheid en angst voor het islamitische terrorisme zouden de autochtone bevolkingen zich in hun eigen landen steeds onprettiger voelen. Rassenonlusten in de grote steden zouden de roep om hardere wetten en scherpere controle doen toenemen. 'Dat is precies de situatie die de machtselite wil bereiken. Men creëert bewust onrust en agressie. Ik noem dat het 'Lucifer principe'.³⁰⁶ Binnen het scenario van 'geplande chaos' werd immigratie

306 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642212&r=1&tbl_archief=&

als een functioneel mechanisme geanalyseerd - ‘immigratie als NWO-wapen’³⁰⁷ - om de bevolking murw te maken voor de komende totalitaire wereldregering. De Bilderberg-groep zette volgens ‘Spookje’ de islamisering van Europa voort, omdat dat precies was wat de NWO en de Bilderbergers wilden: ‘Verzwakking van nationale regeringen en versterking van globale gremia zoals de EU, de WTO, het IMF, de VN, de NATO en de WHO!’³⁰⁸

In deze digitale gemeenschappen was bovendien veel aandacht voor de technieken die de ‘satanische’ Nieuwe Wereldorde zou inzetten om totale dominantie over de bevolking te verwerven. Sommige forumdeelnemers waren er bijvoorbeeld van overtuigd dat elke burger al stiekem gechipt was; reden om bewust geen mobiele telefoon te gebruiken of de sociale media te mijden.³⁰⁹ Chips werden gezien als het merkteken van het Beest. ‘Nooit eerder in de menselijke geschiedenis is er zo’n fantastisch complot geweest om mannen, vrouwen en kinderen te boeien en gevangen te houden in cyberelektronische kooien,’ schreef ‘Joop’.³¹⁰ Doel was totale overheersing. ‘Om dit te bereiken, gebruikt de machtselite voor ons onbekende maar zeer krachtige mindcontrol technieken als bijvoorbeeld HAARP, Chemtrails, RFID chips, Subliminale boodschappen (media) en manipulatie van voedsel, drinkwater en stroom.’³¹¹ Ook de Europese invoering van een 18-cijferig bankrekeningnummer werd gezien als een teken van het Beest, evenals de invoering van microchips, biometrie en irisscans. ‘Xandernieuws’ legde uit: ‘Veel christenen zullen in deze ontwikkelingen de komst van het in de Bijbel voorzegde ‘teken van het Beest’ zien, dat in de laatste jaren vóór de terugkeer van Jezus Christus op aarde door de Antichrist aan iedereen verplicht zal worden gesteld. De Bijbel zegt letterlijk dat niemand zonder dit teken -dat mogelijk gepaard zal gaan met een geïmplanteerde chip in de rechterhand- zal kunnen ‘kopen of verkopen’, een profetie die dus al in de komende jaren in de EU letterlijk zal uitkomen.’³¹²

307 <http://georgeorwell1984.wordpress.com/category/immigratie-als-nwo-wapen/>

308 <http://sp00kje.nl/2010/06/10/verkiezingen-de-eerste-conclusies>

309 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642220&r=1&tbl_archief=&

310 <http://tora-yeshua.nl/2011/05/6-6-6-begint-in-2013-over-anderhalf-jaar-dus-al/>

311 <http://sp00kje.nl/2011/12/20/nieuwe-wereld-orde-de-rfid-microchip/>

312 http://xandernieuws.punt.nl/?id=650785&r=1&tbl_archief=&; zie ook: <http://tora-yeshua.nl/2011/05/6-6-6-begint-in-2013-over-anderhalf-jaar-dus-al/>

4.4.4 Gepercipieerde dreiging

Uit bovenstaande blijkt al dat een sterk idee van dreiging ingang kreeg in de digitale complotgemeenschappen - een dreiging van buiten door de gecombineerde krachten van islamisering en Europese integratie. Een dreiging tegen essentiële waarden: individuele vrijheid, vrijheid van meningsuiting, soevereiniteit, nationale identiteit en - in christelijke ogen - het christelijke geloof. Daarmee werd de veronderstelde samenzwering gearticuleerd als een bedreiging van de kernwaarden van de samenleving. De dreiging kon zowel een duidelijk gezicht krijgen als een meer diffuse dreiging reflecteren. De moorden op Pim Fortuyn in 2002 en Theo van Gogh in 2004 werden vaak aangehaald als bewijs dat wie in Nederland een ongewenste mening verkondigde, letterlijk monddood werd gemaakt. Zoals 'M. Dekker' schreef: 'Wie in het openbaar te kritisch staat tegenover de islam wordt afgeslacht, dat is heel duidelijk geworden.' Soms kreeg de dreiging een abstracter gezicht, zoals de geheime plannen om de gehele wereldbevolking van een chip te voorzien zodat totale controle mogelijk werd. In het religieuze discours werd Eurabia geïnterpreteerd als een vooraankondiging van de komende Apocalyps. Dergelijke ondergangsfantasieën worden in de academische literatuur risicovol geacht omdat het naderbij brengen van de Apocalyps een optie zou kunnen zijn voor sommigen.

De vervolging van websites wegens discriminatie of haatzaaien gold op vergelijkbare wijze als bewijs van de stelling dat ook de individuele vrijheid ernstig bedreigd werd. Sommige forumleden gaven blijk van een flinke portie individuele paranoia en meenden dat hun leven in gevaar was. 'Lieneke' schreef bijvoorbeeld in 2011 dat ze een 'plan had om het merkteken van het beest te omzeilen'. Ze maakte het plan nu direct bekend, 'want anders maken ze me mogelijk voor die tijd af'. Daarom gebruikte ze ook niet haar echte naam. 'Dat is te gevaarlijk. Ik loop de kans alsnog afgemaakt te worden maar daar ben ik niet bang voor want mijn ziel is niet te doden.' Het plan bestond er overigens uit zonder tussenkomst van geld ruilhandel te gaan bedrijven.³¹³ Anderen in deze digitale gemeenschappen probeerden zich persoonlijk te beschermen tegen de instrumenten van de Nieuwe Wereldorde. Zo sliep 'Prediker' tussen 'massief plastic planken en daaromheen stalen platen die geaard zijn' om de elektronische wapens van de NWO af te weren. Hij waarschuwde eenieder geen contact op te nemen met de autoriteiten, want dan kon je 'straffeloos gemarteld worden, en als je naar de politie gaat heb je grote kans dat je naar de psychiater wordt

313 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642220&r=1&tbl_archief=&

verwezen.’ ‘Prediker’ kreeg steun van ‘believer’: ‘Ik sta helemaal achter je wat betreft stralingsgevaar en ook achter dit bovenstaande artikel: een bewuste aanval van satanische groepen die onze wereldbevolking hierdoor flink wil reduceren. Ik probeer regelmatig vele mensen hiervoor te waarschuwen en de meest voorkomende reactie(vooral christenen!) is dat ze je aankijken of je rijp bent voor een psychiatrische inrichting...’³¹⁴

De gevoelde dreiging bleek ook uit de veelvuldige verwijzingen in de digitale gemeenschappen naar de komende burgeroorlog. Zo schreef ‘Hansepansje’: ‘Begrijpt de linkse kerk eigenlijk wel dat de ENIGE manier om het onvermijdelijke proces van ‘eigenrichting naar burgeroorlog’ om te buigen is middels de politiek zoals die van de PVV. Als het straks te laat is en er wordt een Marokkaans rovertje door omstanders aan stukken geslagen (en dat punt is niet ver meer...) Dan volgt er een kettingreactie die binnen 2 weken uitmond in een burgeroorlog met Europese ambities. Hierbij vergeleken is de Joegoslaafse burgeroorlog een jobcohens theekransje. Wilders is de enige die deze volkswoede kan en wil kanaliseren! Nu kan het nog... Straks niet meer.’³¹⁵

4.4.5 Constructie van ‘zij’

De vijand die in de digitale complotgemeenschappen waarin de Eurabia-these circuleerde werd geconstrueerd, verschoof in de loop der tijd. In eerste instantie verscheen de tweekoppige vijand - links en de islam - die we ook in het vorige hoofdstuk al tegenkwamen. Maar in de kritiek die werd geventileerd was steeds minder verschil te zien tussen kritiek op de linkse elites, kritiek op instituties omdat ze door die linkse elites gekaapt waren, of kritiek op instituties en de politieke orde omdat ze niets meer dan een decor vertegenwoordigde dat de ware macht aan het zicht moest onttrekken. De woede en het wantrouwen richtten zich steeds sterker tegen de politiek en de politieke instituties; de overheid zelf was een van de grootste bedreigingen geworden.³¹⁶ Dit werd verder aangejaagd door de kritiek op de Europese Unie, die als een totalitair project werd gezien dat de bevolking door de strot werd geduwd. Naast duidelijk lokaliseerbare vijanden verschenen diffuse vijanden die Bij-

314 <http://weeswaakzaam.com/het-komende-oordeel-over-de-naties-deel-5/>

315 <http://www.artikel7.nu/?p=41724>

316 Zie bijvoorbeeld: <http://dutchconcerns.blogspot.com/search?updated-min=2007-01-01T00%3A00%3A00%2B01%3A00&updated-max=2008-01-01T00%3A00%3A00%2B01%3A00&max-results=26>

belse proporties aannamen. Satan zelf arriveerde op het toneel, of ‘calculerende entiteiten’ die de voorbode vormden van de Dag des Oordeels. Maar ook de Bilderberg-organisatie, de Illuminati en de Nieuwe Wereldorde doken op in de discussies in de digitale complotgemeenschappen. Op die manier traden ook onzekere paranoia en een onzichtbare vijand op de voorgrond. Breder levend maatschappelijk ongenoe-gen - over immigratie, de multiculturele samenleving, het politieke establishment, de Europese integratie - verdichtte zich zo onder invloed van de complotconstructies tot een hermetische systeemhaat waarin de gehele politieke orde in de beklagdenbank terecht kwam.

4.4.6 Constructie van ‘wij’

Tegenover de vijand werd een positief zelfbeeld gezet van de deelnemers aan de digitale gemeenschappen. De digitale gemeenschappen boden de deelnemers identiteit en samenhang. Uit diverse bijdragen bleek dat forumleden sterk terugverlangden naar het Nederland van vroeger, toen alles nog goed was. In de woorden van ‘trias politica’: ‘Een Nederland waar nog discipline en decorum heerste, waar burens bereid waren elkaar te helpen in geval van nood. En dat is het Nederland waarnaar velen van ons terugverlangen. Niet uit nostalgie alleen, maar uit de diepgevoelde wens onze cultuur, onze identiteit, ja, ónszelf te conserveren.’³¹⁷ Uit de reacties onder het artikel bleek dat veel forumdeelnemers dezelfde melancholie voelden, zoals ‘Gielah’: ‘Wij, wat ouderen, hebben nog een fijn Nederland meegemaakt, een nuchter, verstandig, veilig, vrij Nederland. Het zou toch al vervloekte ondankbaar zijn als we er niet iets, veel, voor over hadden om dat Nederland weer terug te krijgen en te behouden voor wie na ons komen? Wij verdommen het om een Eurabië mee te maken of na te laten!’³¹⁸

Het samenbindende gevoel van de digitale gemeenschappen was daarnaast belangrijk. De woede leek een identiteit te bieden waarmee de forumleden de wereld om hen heen en hun eigen positie daarbinnen van betekenis konden voorzien. De web-fora waren een ventiel om de dagelijkse irritatie en woede, maar ook de eigen politieke relevantie zowel te articuleren als te bevestigen. Tegelijkertijd boden de digitale gemeenschappen een veilig honk om met gelijkgezinden te schuilen voor een als vijandig ervaren buitenwereld. ‘Laat dit forum het tehuis blijven waar wij ons thuis zullen

317 <http://www.dagelijksestandaard.nl/2013/07/de-nederlandse-samenleving-anno-2013>

318 <http://www.dagelijksestandaard.nl/2011/04/met-angst-is-niks-mis>

blijven voelen als was het onze tweede huiskamer, zoals ook een goed stamcafé aan deze eisen voldoet,’ schreef ‘King George’ op het *Forum voor de Vrijheid*.³¹⁹ Ondanks de grote verschillen binnen de digitale gemeenschappen leek er zich tegelijkertijd een collectieve politieke identiteit te vestigen: die van vrijheidsstrijder. De deelnemers in de gemeenschappen beschouwden zichzelf als de heldhaftige voorvechters en verdedigers van de Vrije Wereld, van alle kanten aangevallen door de vijand. Volgens ‘Logic&reason’ was het mondeling uitdragen van een niet politiek correcte gedachte ‘in deze tijd gelijk aan een verzetsdaad’.³²⁰

Soms gaven de forumdeelnemers hoog op van hun eigen heldhaftigheid, soms droop de ironie ervan af, zoals in een discussie waarin uitgebreid de voor- en nadelen van een bepaald soort koekenpan als slagwapen werden besproken.³²¹ Forumleden benoemden elkaar tot ‘martelaren van het vrije woord’, bezworen dat wat er ook gebeurde, ze niet zouden zwichten en dichtten zichzelf een heroïsche rol toe in de strijd tegen het kwaad. Dat kwaad was soms klein en tastbaar - het Meldpunt Discriminatie Internet - en soms groot en vrijwel ongrijpbaar - de Nieuwe Wereldorde die geacht werd het webforum *AmsterdamPost* de voet dwars te zetten. Bij de vrijheidsstrijd hoorden martelaren en dissidenten: Pim Fortuyn, Theo van Gogh, Geert Wilders, Fred Spijkers, Erwin Lensink en uiteraard de forumdeelnemers die justitie achter zich aan kregen. Ook staken de forumleden elkaar regelmatig een hart onder de riem. ‘VanFrikschoten’, de beheerder van *AmsterdamPost*, die in maart 2013 alleen stond te demonstreren tegen de islamitische organisatie Hizb ut-Tahrir, werd onder de complimenten bedolven. ‘Jade’ schreef: ‘Liepen er maar veel meer van die VanFrikschoten’s rond in Nederland. Hulde voor deze man !!!’ ‘Tistochwat’ schreef: ‘Professor Van Frikschoten: HULDE EN RESPECT!!! Ik lees dit nu pas, dus als het goed is, bent u op dit moment dapper aan het strijden! HEEL VEEL SUCCES!!!’³²²

Toen in de vroege ochtend van 9 augustus 2013 ‘VanFrikschoten’ overleed nadat hij in Amsterdam door een vrachtwagen was geschept, regende het geschokte re-

319 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26750>

320 <http://www.artikel7.nu/?p=64495>

321 <http://www.artikel7.nu/?p=71352>

322 <http://ejbron.wordpress.com/2013/03/17/actueel-amsterdam-post-gehackt-door-turken-van-hizb-ut-tahrir/>

acties.³²³ Gesproken werd over een ‘moedig en strijdbaar Neerland’, ‘een groot verlies voor het vrije woord’, ‘niet alleen A’dam maar heel Nederland heeft een held verloren’, ‘een potentieel opvolger van Pim’ en ‘een licht in de nacht’. ‘Nyko’ schreef: ‘Voor sommigen van ons was Amsterdam Post extra belangrijk, omdat ze door ziekte aan huis zijn gekluisterd of ver weg wonen. Jaap heeft via zijn Amsterdam Post mensen en ideeën bij elkaar gebracht en mij zo geholpen mijn eigen gedachten te ordenen, en daarvoor zal ik hem zeer dankbaar blijven. Het belang van Amsterdam Post kan niet worden onderschat, Nederland is Jaap Mollema veel dank verschuldigd! Frik heeft de route aangegeven. In die zin was die een ziener en soms, een waanzinnige profeet.’³²⁴

De identiteit werd soms verknoopt met het complotdenken zelf. ‘Loneman’ schreef bijvoorbeeld in juli 2008: ‘Een mens kan NIET leven in deze eendimensionale, platte, vulgaire gevangenis, die wij ‘onze moderne maatschappij’ noemen. Alleen iemand ZONDER ZIEL kan dat (...) Maar het blijkt wel uit de hang naar het onbegrijpelijke (inclusief conspiracy) en bovennatuurlijke, dat er iets anders aan de hand is; en dat de mens te maken heeft met krachten (en machten!) die groter - en vooral sterker - zijn dan hijzelf.’³²⁵ Ook ‘Spynose’ verbond positieve noties aan complotdenken. ‘Veel mensen die op voorhand elk complot uitsluiten zonder de zaak in kwestie te hebben onderzocht, getuigen meestal van ofwel denkluheid of wel van angst voor de eventuele consequenties. Het zou hun vertrouwde wereldbeeld bijvoorbeeld kunnen doen instorten. Ze weigeren te accepteren, dat de waarheid vaak bikkelhard is. Of ze geven om een andere reden de voorkeur aan lemminggedrag. Dat verklaart ook het feit, dat politici bijna overal ter wereld maar hun gang kunnen gaan.’³²⁶

4.5 Actiediscours

323 Overigens wantrouwden veel forumleden het ongeluk. Weer was een fel bestrijder van links en de islam onder verdachte omstandigheden overleden. Dat kon geen toeval zijn. Zoals ‘Kees E’ schreef: ‘Was het wel een ongeluk? Misschien wat paranoia maar ik geloof niet zo in toeval. Aanslag Janmaat Moord Pim Fortuyn Moord Theo van Gogh Moord Haiden Beveiliging Wilders / Hirsi Ali Allemaal mensen die net zoals deze jongeman waarheden zeiden en schreven. Waarheden die voor sommigen niet welgevallig zijn. En die sommigen kunnen heel machtig zijn, dat hebben we al jarenlang kunnen waarnemen.’ Zie verder: <http://www.dagelijksestandaard.nl/2013/08/frik-is-dood>; <http://www.amsterdampost.nl/vanfrik-schoten-gaat-zich-verkiesbaar-stellen/#comment-105341>; zie ook de reacties op GeenStijl: http://www.geenstijl.nl/mt/archieven/2013/08/rip_ome_frik.html

324 <http://www.dagelijksestandaard.nl/2013/08/frik-is-dood>; <http://www.amsterdampost.nl/vanfrik-schoten-gaat-zich-verkiesbaar-stellen/#comment-105341>

325 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2008/07/conspiracy-en-werkelijkheid-23/>

326 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2008/07/komplotisme/#more-52331>

Uit bovenstaande analyse blijkt dat de complotconstructies rond Eurabia in de loop der tijd een andere invulling kregen: werden de pijlen eerst gericht op het linkse politieke establishment, later werden de politiek en de politieke orde in zijn geheel gedelegeitmeerd en verdichtte het wantrouwen zich tot systeemhaat. Kwaadwillende machten achter de schermen zouden uit zijn op totale dominantie en onderwerping en alle democratische waarden bedreigen. Tegenover deze machtige vijand stonden de 'vrijheidsstrijders' die een sterke onderlinge verbondenheid ten toon spreidden. In deze paragraaf verleggen we de analyse naar het handelingsperspectief dat in de complotgemeenschappen werd aangehangen. Hoe dachten de digitale gemeenschappen de 'vijand' te kunnen bestrijden en de waarheid en vrijheid te herstellen? Welke actiemethoden werden aangehangen? Vertaalde de systeemhaat in woord zich ook in systeemhaat in daad?

4.5.1 Bewustmaking

Met het herhalen en uitdragen van de Eurabia-complotconstructie hoopten de verschillende digitale gemeenschappen het Nederlandse volk de ogen te openen, bewust te maken en te mobiliseren. De deelnemers aan de gemeenschappen beschouwden zichzelf als een voorhoede die onverminderd de feiten en de waarheid verkondigde; feiten en waarheden die de elite probeerde te verbieden. De hoop was dat het blijven verkondigen van de waarheid het volk de ogen zou doen opengaan. 'Henk' stelde bijvoorbeeld: 'Ik denk dat we op de goede weg zitten ondanks dat het er soms op lijkt dat we vechten tegen de zogenaamde Bierkaai.'³²⁷ 'Een heleboel mensen denken dat ze alleen staan, maar via het web kunnen ze zien dat ze niet alleen zijn,' schreef 'Dubhyl'.³²⁸ Repressie tegen de eigen webfora werd als teken van succes gezien. 'Het feit dat de repressie toeneemt betekent dat de 'gedachte' dusdanig aan populariteit wint dat de machthebbers er bang van worden. Het is dus slechts een kwestie van tijd,' schreef 'Eliveld' in 2012 op *AmsterdamPost*. Sommige forumdeelnemers snaptten echter niet waarom niet iedereen de waarheid inmiddels zag. 'Janna': 'Met een beetje surfen over internet kom je echt veel site's tegen die dit bevestigen.. wij (de burgers) zien dit al veel langer gebeuren. want wij zijn wakker.. toch wakker? maar de regeringen verkeren in een (drugs?) roes en laten het maar gebeuren...God staat ons bij als dit alles gaat escaleren...'³²⁹

327 <http://www.amsterdampost.nl/het-collectieve-stockholmsyndroom/>

328 http://www.pim-fortuyn.nl/pfforum/topic.asp?ARCHIVE=true&TOPIC_ID=51859&whichpage=1

329 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642212&r=1&tbl_archief=&

Hoop en vrees wisselden elkaar af in de discussies over hoe het verzet te organiseren en welk perspectief dat in zich droeg. In de digitale gemeenschappen viel een paradox te zien waar het ging om de verhouding tot het volk. Enerzijds werd het volk voortdurend aangeroepen en werd de stelling betrokken dat een meerderheid van het volk zich aan de zijde van de vrijheidsstrijders had geschaard; anderzijds werd het volk afgeschilderd als een bende laffe en volgevreten zwakkelingen, die liever voor de buis hingen dan op te staan tegen de ‘nazislam’. ‘Er moet veel meer VERZET komen in dit land, landelijk MASSAAL VERZET...!!!,’ schreef ‘G.Deckzeijl’ op 17 maart 2013.³³⁰ Maar niemand wist precies hoe en waar te beginnen. ‘Tistochwat’ schaarde zich achter de oproep tot verzet, maar geloofde er zelf eigenlijk niet in. ‘Maar zolang het klootjesvolk nog bier, voetbal, Paul de Leeuw en een ‘koningshuis’ heeft valt er geen land mee te bezeilen...’ ‘Anneke’ zag het ook somber in. ‘Terug bij af...lijkt wel...hmm; het is HELAAS zo. NIETS geleerd uit voorhene tijden; de politiek heeft zich intens laten gijzelen door vreemde -, demonische invloeden en nog steeds!!! HELAAS zijn velen burgers net zo goed gegijzeld door het hete verderf!!!’

Fatalisme stak regelmatig de kop op. Veel forumleden hadden de hoop eigenlijk al opgegeven, of meldden dat ze het nog een paar jaar zouden aanzien maar anders gingen emigreren.³³¹ ‘Scarlatti’ stak de hand diep in eigen boezem: als het erop aan kwam, was hij ook niet meer dan een bankzitter. ‘En wij tikken ons de vingertjes blauw.... en ook ik zit steeds in mijn hoofd, ‘ga IK naar Culemborg?’.... het is wel meer dan drie uur rijden, met die reuma, artrose en osteoporose zo lang in de auto , ruim 6 uur.... en de honden dan.... en en en....dus ook IK ben niet geheel en al zuiver op de graat al heb ook ik de beste bedoelingen maar eigenlijk komt het ook omdat ik nu al weet dat er amper 1.5 man en een paardenkop zullen komen en daar heb je dan 6 uur voor gereden.... terwijl ik t opschrijf denk ik ‘SMOESJES!!! UITVLUCHTEN! FLAUWE KUL!’ JIJ bent gewoon OOK een ‘bankzitter’....’³³² ‘Scarlatti’ bekende dat hij al tijden op het punt stond ‘mijn helemaal te geven ook mijn leven voor het goede’, maar ook dat leek hem inmiddels ‘volstrekt zinloos.’

Desillusie bleek ook uit de soms deplorabele toestand waarin de webfora verkeerden. In 2011 stopte *Boiling Points*. Reden: ‘Dit land gaat nergens meer over, de graaicultuur dendert maar door, in de Tweede Kamer gaat het allang niet meer over

330 <http://ejbron.wordpress.com/2013/03/17/actueel-amsterdam-post-gehackt-door-turken-van-hizb-ut-tahrir/>

331 <http://forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/showthread.php?p=144462>

332 http://www.hyves.nl/blog/meestbesproken/blog/46334904/Eurabia_de_ware_reden_achter_de_moslim_migratie/IZJy/#show_pulse_reactions_1=2&blogitem_context_1=1&__state__=6

de inhoud enz. Kortom; ik ben het kotsbeu.³³³ Uit de reacties bleek dat ook andere forumbeheerders regelmatig overwogen er de brui aan te geven. De beheerder van het *Forum voor de Vrijheid* wilde in 2011 eigenlijk ook stoppen. Zijn redenen varieerden van teleurstelling in het gebrek aan deelnemers en discussie, de voortdurende ruzie met andere forumleden, de tijd en energie die het kostte, angst voor vervolging of geweld door linkse antifascisten, teleurstelling in de PVV en vooral teleurstelling in het Nederlandse volk.³³⁴ Na enkele pogingen om het forum nieuw leven in te blazen³³⁵ was in augustus 2013 het definitieve einde daar. De beheerder emigreerde naar Polen.³³⁶ Op concurrerende websites kon men geen traan laten om het einde van het *Forum van de Vrijheid*.³³⁷ In 2013 gaf ook de website *Artikel7* de pijp aan Maarten.³³⁸

4.5.2 Opstand en revolutie

In de digitale gemeenschappen werd niet veel gediscussieerd over de beste manier om de politieke doelen te verwezenlijken, voor zover die al helder waren geformuleerd. Enerzijds bestond de verwachting of hoop dat door het onvermoeibaar publiceren van de waarheid de burgers als vanzelf wakker zouden worden en in opstand zouden komen. Anderzijds werd vaak opgeroepen tot opstand en revolutie, zonder dat echt duidelijk werd hoe zich dat ongeveer zou moeten voltrekken. In het discours over de democratie en de staatsinstituties die door links waren gekaapt en in het geniep samenwerkten met moslims om het volk te onderwerpen en te knevelen, kwamen regelmatig oproepen naar voren om het systeem omver te werpen. ‘Arnold’ schreef: ‘Vrijheid is door de diverse regeringen verkwanselt voor een zitje in de EU en/of een ander leuk baantje. Vrijheid betekend dat de regering bang moet zijn voor het volk en niet zoals hier andersom. Daarom zullen we ons moeten bewapenen om deze diktators opver te kunnen werpen en onze vrijheid en soevereiniteit weer te herwinnen. Net zoals we ten tijde van de plakkaat van verlatinghe!’³³⁹ Rob Hartman schreef: ‘Ik heb al vaker gezegd: dit land heeft een Pinochetje nodig, maar de kans

333 <http://boilingpoints.wordpress.com/2011/09/24/the-end/>

334 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26508>; <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26819>; <http://www.misdefinitie.nl/fvdv2.html>

335 <http://web.archive.org/web/20121013122122/http://forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=28268>

336 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26508>

337 <http://uitmedelijden.50.forumer.com/forum-voor-de-vrijheid-t1280955-50.html>

338 <http://www.artikel7.nu/zz1/einde-oefening.html>; <http://ejbron.wordpress.com/2013/07/03/info-einde-oefening/>

339 <http://www.artikel7.nu/?p=71352>

daarop is domweg nul.’³⁴⁰ ‘Johnie’ was dezelfde mening toegedaan. ‘Zodra je merkt dat je land geen democratie meer is, maar een ordinaire dictatuur, zal je toch echt te wapen moeten gaan tegen die dictatuur. Kun je wel zeggen, dat nou niet bepaald democraties van je. Maar dan zeg ik weer, hoe wou je anders die dictatuur omver werpen’.³⁴¹

Belangrijk twistpunt in de discussie, gerelateerd aan de legitimiteit van gewelddadige acties, was de vraag of het al (burger)oorlog was. ‘Johnie’, ‘Henk V’ en ‘Zande’ meenden bijvoorbeeld dat democratie alleen werkte in vreedstijd. Geert Wilders werd door hen een ‘valse profeet’ genoemd, omdat hij principieel geweld uitsloot. ‘Het wijf uit-hangen heeft nog nooit voor een bestendige vrede gezorgd.’ Volgens ‘Zande’ moest de staat niet het geweldsmonopolie worden gegund, omdat ‘onze Staat zelfs steeds meer de vijand is, dan wel faciliteur van de vijand.’ Volgens ‘Johnie’ was de bezetting al een feit. ‘Dankzij de mentaliteit van de socialistische-democratische-christelijke gutmens kon het zomaar gebeuren dat dit landje, in pakweg 40 jaar tijd, onderhand een provincie is geworden van noord-afrika. En ook dat dit landje een of andere provincie is geworden van het grote EU reich. Als dat geen bezetting is weet ik het ook niet meer.’ Voor anderen vormde echter het bestaan van de PVV de hoop dat er op het politieke vlak nog verandering mogelijk was.

Pleidooien voor harde acties vielen regelmatig te beluisteren. Volgens ‘Gideon’ was het utopisch wensdromen om te denken dat de islamisering en machtsgreep van links gestopt kon worden ‘zonder de middelen die wij op dwaze ideologische gronden niet wensen toe te passen’.³⁴² Vaak werden metaforen gebruikt die verwezen naar de Tweede Wereldoorlog. ‘Koning’ stelde: ‘De tijd voor discussie is verstreken, er rest slechts èèn mogelijkheid. Aanklagen die NSBers, uitroken, opjagen voor de rechter slepen, en strenge straffen. Zwaardere straf, verbanning naar ’n moslimland.’³⁴³ ‘Gert’ in dezelfde discussie: ‘Misschien komt er wel een tijd dat men hevig terug verlangt naar de gematigd rechtse Geert Wilders die alleen met democratische middelen zich verzette tegen de linkse hemelbestormers en de islamofascisten.’ ‘Zande’ reageerde direct: ‘Praat voor jezelf wil je, ik zou het liefst al dat linkse gajes op de guillotine flikkeren en de hele dag aan het touwtje trekken.’ Ook ‘Even niet’ meende dat het stadium van legaal protest inmiddels vrijwel voorbij was. ‘En de volgende

340 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

341 http://www.pim-fortuyn.nl/pforum/topic.asp?TOPIC_ID=77404

342 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

343 <http://www.artikel7.nu/?p=41724>

stap lijkt me duidelijk, de vraag is alleen nog wanneer het zover komt en wie de eerste brandbom werpt.³⁴⁴

Soms bleek de haat tegen links groot genoeg om bedreigingen en geweld te vergoe-lijken of toe te juichen. Zo verschenen op het *Pim Fortuyn Forum* lovende reacties op het nieuws dat de linkse activist Louis Sévèke was vermoord. De latere oprichter van het *Forum voor de Vrijheid*, schreef onder zijn *nick name* 'Paul Kersey' bijvoorbeeld: 'FANTASTISCH NIEUWS !!!! DAT ER NOG VELE MOGE VOLGEN!! Ik hoop trouwens dat de kogels van rechts kwamen.' Later zou hij een uitgebreidere 'onderbouwing van zijn feestvreugde' geven: 'Figuren als deze kakkerlak hebben jarenlang ongestraft mensen kunnen bedreigen, demoniseren, mollesteren of ergere aanslagen kunnen plegen van politici tot nerdsfokkers. Nu zijn de rollen omgedraaid en dat werd tijd ook, want deze kakkerlakken kregen weer veelste veel babbels de laatste tijd! Nu worden zij bedreigd en kunnen eens aanvoelen hoe dat is 'om bedreigd te worden'! Daarom viert Kersey samen met vele andere feest vandaag! Net als toen Fortuyn werd afgeknald en heel extreemlinks Nederland feestvierden!' Een andere forum-deelnemer schreef: 'Nou dat scheelt mij weer moeite en een dure kogel. Laten we hierop proosten. Weer een rode rat en minderwaardig mens minder!!!'³⁴⁵

4.5.3. De aanslagen van Anders Behring Breivik

De discussie over actiemethoden kreeg een minder vrijblijvend karakter nadat Anders Behring Breivik op 22 juli 2011 een zware autobom liet ontploffen in de Noorse hoofdstad Oslo en vervolgens een bloedbad aanrichtte onder jongeren van de jeugdafdeling van de sociaaldemocratische Noorse Arbeiderspartij die op het eiland Utøya bijeen waren voor een jeugdkamp. In totaal vielen er 77 doden. In een ruim 1500 pagina's tellend manifest, met de titel *2083 - A European Declaration of Independence*, dat Breivik - onder het pseudoniem Andrew Berwick (2011) - vlak voor de aanslagen digitaal naar een duizendtal personen en organisaties verzond, deed hij zijn motieven uit de doeken. Het manifest was een mix van islamofobie, cultureel conservatisme, rechts-populisme, rechts-extremisme, christenfundamentalisme en bevatte talloze historische verwijzingen naar de kruistochten en de Orde van de Tempeliers. Breivik beschouwde zich als een moderne kruisvaarder die streed tegen 'culturele marxisten' en de islam, en wilde met zijn aanslagen voorkomen dat het

344 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

345 http://eindpunt.blogspot.nl/2005_11_01_archive.html

Christelijke Europa verviel tot 'Eurabia'. Breivik verwees in zijn manifest 171 keer naar 'Eurabia'. De discussies over wel of geen geweld gebruiken tegen 'Eurabia' waren plotseling het vrijblijvende karakter voorbij.

In de digitale gemeenschappen waar Eurabia vast onderdeel van het discours vormde werd volop gediscussieerd over de aanslagen en hoe deze te duiden. Het overgrote merendeel van de forumleden wees de aanslagen resoluut af en verklaarde Breivik tot psychopaat.³⁴⁶ Sommige forumdeelnemers, die de aanslagen veroordeelden, stelden Breivik ergens nog wel te kunnen begrijpen: het was het onvermijdelijke resultaat van een politiek die het volk de islam had opgedrongen en critici monddood gemaakt.³⁴⁷ Andere forumdeelnemers probeerden een onderscheid te maken tussen de daden van Breivik en het achterliggende gedachtegoed. Met dat laatste was niet heel veel mis. 'D.G.Nereé': 'Het is een magistraal overzicht en zou door iedere islamkritische site als aanbevolen lectuur worden overgenomen. Kernpunt is, dat de Multiculturisten een Eurabië willen creëren, waardoor De Europese volkeren hun identiteit ontnomen zou worden en de oorspronkelijke bevolking gedegradeerd tot vogelvrije dhimmi's.'³⁴⁸

Sommige forumdeelnemers schaarden zich achter Breivik, maar zetten wel vraagtekens bij zijn keuze voor doelwitten. Waarom had Breivik niet moskeeën of islamitische scholen als doelwit uitgekozen?³⁴⁹ Anderen stelden echter dat Breivik een logische keuze had gemaakt omdat de overheden de werkelijke vijand vormden die de islam slechts instrumentaliseerden.³⁵⁰ Vooral het doden van kinderen kon op afkeuring rekenen.³⁵¹ Maar 'VanFrikschoten' snapte dat juist weer wel. 'Dit was de volgende generatie Gutmenschen en dat moest hij stoppen. En daarom koos hij de meisjes als eerste om op te schieten. Die brengen nog meer Gutmenschen voort.'³⁵² Ook 'Leto' snapte de keuze van Breivik wel: 'Zijn slachtoffers op Utoya zijn niet de koorknaapjes die de media beweert dat ze zijn maar de geïndoctrineerde kids van hele foute dhimmi ultra-links/marxistische antisemitische en antizionistische ouders,

346 Zie bijvoorbeeld: <http://www.dagelijksestandaard.nl/2011/07/het-probleem-is-breivik-heeft-meer-gelijk-dan-me-lief-is>

347 http://www.pim-fortuyn.nl/pforum/topic.asp?TOPIC_ID=76833&SearchTerms=breivik

348 <http://www.amsterdampost.nl/autistische-psychopaat-of-agent-provocateur/>

349 <http://www.amsterdampost.nl/zou-jij-%e2%80%99cklammheimliche-freude%e2%80%9d-voelen-leon-de-winter/>

350 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2011/07/blow-back/>

351 <http://www.artikel7.nu/?p=65855>

352 <http://www.amsterdampost.nl/de-berlijn-speech-van-wilders-politiek-slim-maar-deels-geestelijk-onvolwassen/>

die vaak ook een politieke carrière hebben in Noorwegen. De westerse landen hebben nog slechts een schijndemocratie, in feite heerst het grootkapitaal vertegenwoordigd door o.a. de Bilderberg-groep die marxisten en islamisten als werktuigen bespeelt om hun doel te bereiken. Breivik is vooralsnog de eerste die op een uiterst gewelddadig niveau terug heeft geslagen. Een speldeprik desondanks. Maar de teerling is geworpen.³⁵³

Slechts een klein aantal forumleden juichten de aanslagen openlijk toe. 'Breinbrouwsels' schreef: 'Nee, ik kan weer geen traan opwekken. Wel een geheime gedachte: Goh, ze hebben die communistisch socialistische fascisten in hun bakfiets getroffen.'³⁵⁴ 'Niehilist': 'De aanslag is het enig juiste antwoord op een totalitaire linkse staat waar rechtse mensen monddood worden gemaakt. Deze aanslag is het begin van een allesvernietigende Europese burgeroorlog. Hulde aan de aanslagpleger.'³⁵⁵ 'Pyrotechnicus': 'Ik beschouw de ideologie die zich islam noemt als gevaarlijker dan het nazisme. Dan komt er ook een moment dat je klaar bent met praten. Breivik acht het moment nu. Als start van een revolutie. Dat kan je gestoord noemen. Voorlopig noem ik het:consequent.'³⁵⁶ Ook 'Lonelymind' kon zich wel iets bij de aanslagen voorstellen. 'Een tweesnijdend zwaard: enerzijds het uitschakelen van kindsoldaten, anderzijds het treffen van de ouders die hun kinderen willen en wetens middels deze indoctrinatiekampen tot socialistische geweldsplegers 'opleiden'. Zo bezien een zeer rationele keuze, en een 'verzetsdaad' van formaat.'³⁵⁷

Anderen probeerden zich een Nederlands equivalent van de aanslag voor te stellen. Martien Pennings: 'Maar als ik gehoord zou hebben dat Breivik uitsluitend een stel Noorse Anja Meulenbelten en Driesen van Agt vermoord zou hebben, sluit ik niet uit dat ik een "klammheimliche Freude" gevoeld zou hebben.' Ook anderen trokken de vergelijking door naar Nederland. 'Francisco Jiménez de Cisneros': 'Als ik eerlijk ben en nu zou moeten bedenken hoe geschokt ik zou zijn als bij het volgende PvdA-congres iets soortgelijks zou gebeuren, dan kan ik je vertellen dat ik weinig meer zou kunnen bedenken dan 'they had it coming'. Die hele collectivistische, ruifvretende troep - ik kan daar in alle ernst geen medelijden mee hebben.'³⁵⁸

353 <http://www.artikel7.nu/?p=66334>

354 <http://www.amsterdampost.nl/category/opinie/page/5/>

355 <http://forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/archive/index.php/t-26240.html>

356 <http://www.artikel7.nu/?p=64495>; zie ook op Hoeiboel: <http://www.blogger.com/comment.g?blogID=2236394337487817559&postID=7690514168093517926>

357 <http://www.vrijspreker.nl/wp/2011/07/blow-back/>

358 <http://www.amsterdampost.nl/19673/>

In de digitale gemeenschappen viel echter ook de opvatting te beluisteren dat de aanslagen een *false flag*-operatie waren, uitgevoerd door links, dan wel de CIA, om rechts in een kwaad daglicht te stellen. De website *Xandernieuws* verkondigde ook deze stelling: 'Het begint er hoe langer hoe meer naar uit te zien dat de gruwelijke gebeurtenissen in Noorwegen vorige week vrijdag niet het werk zijn van één enkele gestoorde gek, maar onderdeel vormen van een uitgekiende false flag aanslag van de globalistische elite op de voor hen bedreigende groeiende conservatieve en nationalistische revolutie in Europa.'³⁵⁹ 'Pax' was het helemaal eens met deze analyse: 'Het is voor een normaal mens niet te bevatten of te geloven. Ik noem hem een geactiveerde cel binnen de vrijmetselarij. Heb onlangs het omnibus van Robin de Ruiter gelezen over de 13 satanische bloedlijnen. Ja dan weet je eigenlijk genoeg. Gelukkig ben ik geborgen in Christus Jezus.' 'D.G.Nereé': 'De actie van Breivik is een klassieke, hoogmoderne actie van een goed opgeleide en gewetenloze agent-provocateur, met als enige doel: de islam en EU-kritiek in diskrediet te brengen.'³⁶⁰

Een opvallende gebeurtenis was de verandering die website *Het Vrije Volk* niet lang na de aanslagen van Anders Behring Breivik onderging. Het HVV, opgericht in 2004 na de moord op Theo van Gogh, was een van de grootste webfora die het nieuwe rechts-radicalen en anti-islamitische gedachtegoed vertolkte. Van de ene op de andere dag gaf de beheerder van het HVV het webforum niet alleen een andere, minder extreme signatuur, maar vernietigde ook het complete webarchief en zegde de samenwerking met columnisten op. Speculatie vond volop plaats of de beheerder dit deed onder 'druk van buiten', of zelf niet langer geassocieerd wilde worden met het extreme anti-islamitische discours dat ook Breivik aanhing. In reactie hierop verkasten de trouwe bijdragers aan HVV naar relatief nieuwe webfora als *Artikel7* en *AmsterdamPost*; die laatste site beschikte ook over het webarchief van het HVV en zette dat weer integraal on-line. De beheerders van HVV kregen vervolgens van de meeste forumveteranen volop de wind van voren vanwege hun vermeende verraad.

GroenLinks-parlementariër Tofik Dibi vroeg naar aanleiding van de aanslagen in Noorwegen aan het kabinet om een reactie en analyse van de Nederlandse situatie. Volgens het kabinet (Kamerstukken 2010-2011) bestond er geen georganiseerde internationale terroristische beweging of groepering die zich keerde tegen de islam

359 <http://xandernieuws.punt.nl/?gr=797209&page=2>; ook Ben Kok ziet de hand van de Nieuwe Wereldorde: <http://hvv.amsterdampost.nl/HVV/www.hetvrijevolk.com/index4813-2.html?pagina=13491>

360 <http://www.amsterdampost.nl/autistische-psychopaat-of-agent-provocateur/>; zie ook <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=26243>; <http://www.artikel7.nu/?p=64858>

en links, ook niet in Nederland. Weliswaar was er steun voor afkeer van de islam en linkse ideologieën, ‘maar er zijn op dit moment geen concrete aanwijzingen dat er in Nederland een voedingsbodem ontstaat voor een vergelijkbare gewelddadige doorvertaling.’

4.5.4 Spirituele hulp

Tegenover de militante taal stond echter ook een zachtere taal. In de digitale gemeenschappen met een religieuze en spirituele inslag stonden actiediscussies in een ander teken. Zo werd de huidige tijd getypeerd als het einde van een ‘kosmische cyclus’, wat een ‘versnelling en verhoging van de trillingsfrequentie’ veroorzaakte. Aan de ene kant zouden daarom ‘oude, stijve systemen’ breken en een hoop ellende veroorzaken (‘Steeds meer mensen worden ziek of sterven plotseling. Huwelijken gaan kapot, tradities verdwijnen, het zelfmoordpercentage stijgt. Maar ook de planeet wordt in beroering gebracht. Aardbevingen, vulkaanuitbarstingen en klimaatverandering zijn het gevolg; Na de aanstaande nieuwe economische crisis zal er onrust ontstaan, burgeroorlog achtige toestanden, maar ook nieuwe oorlogen. Deze zijn hoofdzakelijk kunstmatig veroorzaakt door de westerse geheime diensten, zoals de onrust in Egypte, Libië, etc..’). Maar de ‘almaar sterker wordende trillingen brengen de mensheid een bewustzijnsverruiming, die harmoniserend werkt, nieuwe uitvindingen teweeg brengt en een nieuw geldsysteem mogelijk maakt.’³⁶¹ Ingrijpen was daarom ook niet nodig; de kosmische krachten zouden het werk doen.

Ook werd er in diverse digitale gemeenschappen volop gebeden om het onheil af te wenden. Zo schreef ‘Jan& Anneke’ in 2011: ‘Blijven HOPEN, GELOVEN, dat het met de wereld ooit weer goedkomt!! 1Cor.13 !! Yhwh heeft nog veel LIEFDE voor de in wanhoop verkerende mens en specifiek voor Zijn volk Israël!!!! (...) Israël en de rest van de volken moeten ONTWAKEN. De ogen en oren zullen stap voor stap geopend/ontstopt worden. DIT PROCES IS IN GANG. Haleluyah!!!! Blijf GELOOF, HOOP en LIEFDE houden. Yhwh zal ons blijven leiden!!!!’³⁶² Ook ‘Pax’ stelde zijn hoop in God. ‘We gaan met zijn allen grimmige tijden tegemoet, gelukkig dat God ons bescherming biedt.’³⁶³

361 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642212&r=1&tbl_archief=&

362 <http://tora-yeshua.nl/2011/05/6-6-6-begint-in-2013-over-anderhalf-jaar-dus-al/>

363 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642212&r=1&tbl_archief=&

4.6 Actieve systeemhaat in daad

Systeemhaat in woord was volop te vinden in de digitale gemeenschappen. Maar meestal bleef het bij woorden. Er leek vooral sprake te zijn van een digitale vertaling van bestaande actievormen. Een belangrijke actiemethode, zoals hierboven beschreven, was het uitdragen van de eigen waarheid in de hoop de bevolking wakker te schudden en bewust te maken. Dit kan gekarakteriseerd worden als een klassieke politieke actiemethode van propaganda, die nu in digitale vorm werd gegoten. Sommige van de forumleden die zich onder de Eurabia-publieken bevonden bleken veel brieven en e-mails te schrijven aan politici, media en bestuurders, maar kregen tot hun woede nooit een fatsoenlijk antwoord.³⁶⁴ Ook werden digitale petitieprobeerders. 'Lotte' was bijvoorbeeld betrokken bij een petitie die opriep om direct een einde te maken aan Eurabia. Tot haar teleurstelling hadden slechts enkele honderden mensen de moeite genomen de petitie te ondertekenen.³⁶⁵ Ook het aanleggen van lijsten met 'linkse landverraders' mocht zich in een zekere populariteit verheugen, vergezeld van de aankondiging dat als de tijden daar waren, deze landverraders zich voor het volk zouden moeten verantwoorden en vervolgens gepaste straf zouden krijgen.³⁶⁶

Op straat gebeurde daarentegen niet heel veel, ook al werd met enige regelmaat geprobeerd meer georganiseerde vormen van protest te ontwikkelen. Sommige forumleden, waaronder Monique en Martin van der Hulst van website *Rookgordijn*, 'Joop' en 'JPMante', waren betrokken bij de oprichting in september 2007 van de Nederlandse afdeling van *Stop Islamisation of Europe* (SIOE).³⁶⁷ *SIOE Nederland* organiseerde onder meer demonstraties in Den Haag en Amsterdam, waar een dertigtal demonstranten op afkwam. Van te voren was er veel te doen over mogelijke deelname door rechts-extremisten.³⁶⁸ In 2007 nam *SIOE Nederland* deel aan een demonstratie in Brussel tegen de islamisering. Een aantal betogers werd opgepakt omdat ze de bevelen van de politie niet opvolgden.³⁶⁹ De Nederlandse tak bleek onder meer door onderlinge onenigheid echter geen lang leven beschoren. Ook de in 2010 opgerichte

364 <http://www.artikel7.nu/?p=71352>, 5 oktober 2011

365 Op 24 februari 2012 hadden 428 mensen de petitie ondertekend: <http://petities.nl/petitie/eurabie>

366 <http://infohit.nl/multicul/>; <http://infohit.nl/hollandprotect/>

367 <http://forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/archive/index.php/t-4370.html>

368 <http://forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/archive/index.php/t-6174.html>; http://afa.home.xs4all.nl/alert/1_12/sioe.html

369 <http://www.actiefront.nl/?p=563>

Dutch Defence League bestond niet lang.³⁷⁰ ‘Vanwege veiligheidsoverwegingen en een tekort aan mankracht is het voor ons niet langer mogelijk de activiteiten van de Dutch Defence League voort te zetten en hebben daarom besloten om per direct de DDL op te heffen,’ meldde de DDL in 2010 op het *Forum voor de Vrijheid*.

Een aantal actieve forumdeelnemers, waaronder ‘Leo Sar’³⁷¹, ‘Annabeth’, Frans Groenendijk (beheerder van de website *Keizers & Kleren*), ‘Lucida’, ‘Annelies’ (beheerder van *Hoeiboel*), ‘KeesjeMaduraatje’ (van de gelijknamige weblog), mensen van *Het Vrije Volk* en de beheerder van *De Zwijger Spreekt*, richtten in 2007 de ‘anti-islamitische gespreksgroep’ *Focus2* op. Maar na twee bijeenkomsten liep de samenwerking stuk. ‘Die Focus2 groep viel dus al snel uit elkaar, omdat een derde deel van de deelnemers bij de AIVD werkte, een derde een fascistische achtergrond hadden, een zesde deel querulant was en een zesde deel gewoon libertair of liberaal,’ zou ‘KeesjeMaduraatje’ later verklaren.³⁷²

In juli 2011 werd door ‘Prof. Drs. G.B.J. VanFrikschoten’ van de website *Amsterdam-Post* tot een demonstratie opgeroepen tegen een bijeenkomst van Hizb ut-Tahrir, een ‘uiterst giftige mix van islamisme en Marxisme’, in de woorden van ‘VanFrikschoten’. Zo’n dertig mensen kwamen op de demonstratie af.³⁷³ Het geringe aantal deelnemers leidde tot een uitgebreide discussie over de stand van het verzet. Uit de discussiebijdragen bleek dat veel trouwe lezers van sites als *AmsterdamPost* en *Artikel7* al behoorlijk op leeftijd waren, met gezondheidsklachten kampten of bang waren voor links tegengeweld. Ook bleek dat christenen ontbraken omdat de demonstratie op zondag was en ze in de kerk zaten; ter compensatie werd er wel tegen Hizb ut-Tahrir gebeden.³⁷⁴ ‘Chaosophia’ vatte de problemen samen: ‘Angst scoort het hoogste. En dat is niet alleen angst voor Islamisten, maar ook angst voor de eigen Staat. Daarnaast is er een zeker: Fatalisme(Het is toch te laat) Apathie (Het heeft geen nut) Gebrek aan vertrouwen in anderen (Ik sta daar straks toch alleen) Teleurstelling in PVV (Ook maar pluchedieren) Oneens met overtuigingen organisator (Geen handshake) Kat uit de boom kijken (Ik had willen komen, maar) Geen wens om te organiseren (

370 <http://www.amsterdampost.nl/nieuwe-verzetsbeweging-verdedigt-onze-beschaving/>

371 Een van de nick names van Martien Pennings

372 Margalith Kleijwegt, ‘De boze bloggers van de Rode Hoed: ‘Ik móét het land redden’, *Vrij Nederland*, 15 december 2007; http://www.quofataferunt.com/index.php?option=com_kunena&func=view&catid=39&id=66662&Itemid=120

373 <http://www.amsterdampost.nl/deze-intrieste-dag/>, 3 juli 2011; zie ook <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

374 <http://www.artikel7.nu/?p=62973>

Alleen activisme in eigen bekende omgeving) De rest van de reden is fysiek gebrek, ouderdom, reisafstand (te ver), iets anders te doen (druk, belangrijker). Kortom het Big Brother concept werkt nog steeds uitstekend.'

Als forumleden incidenteel probeerden uit de eigen kaders te stappen en het verzet een wat bredere basis te verlenen, werden ze niet bepaald met applaus en bloemen overladen. Opmerkelijk was bijvoorbeeld het besluit van 'VanFrikschoten' om in juni 2013 als spreker op te treden bij een landelijke demonstratie tegen de bezuinigingen.³⁷⁵ Tot verbazing en soms verbijstering van het lezerspubliek van *AmsterdamPost* werd de demonstratie mede georganiseerd door een Marokkaanse zelforganisatie. 'JooJootje' toonde zich kritisch: 'Als je de gemiddelde ideeën van deze mensen hoort dan ga je over je nek ze zeggen wel van laat je politieke kleur thuis maar zelf zijn ze van het zeer rode soort en de muticulti.' 'VanFrikschoten' wees zijn critici erop dat de demonstratie zich nadrukkelijk tegen de EU richtte. 'Met een rond-uit eurofiel kabinet kom je nooit van die EU af. Dat is de spil waar het om draait. In ál die problemen. Van bezuinigingen, de Euro tot aan massa-immigratie. Ophoepelen met Rutte II dus!' Toen de kritiek bleef voortduren, was 'VanFrikschoten' het zat. 'Is le-zen nou zo moellek? Zit iedereen hier de hele godgansche dag met een bloed-doorlopen waas voor zijn ogen? Dan blijven jullie toch voor eeuwig internet volkalken met je klachten?'³⁷⁶

De in de literatuur geopperde dynamiek waarbij digitale gemeenschappen vooral als functie hebben acties in de fysieke wereld voort te brengen en daar ook beter toe in staat zouden zijn omdat de digitale gemeenschappen voorheen onbereikbare individuen met elkaar konden verbinden, blijkt in de door ons onderzochte digitale complotgemeenschappen niet of nauwelijks voor te komen. Heel soms werd binnen de digitale complotgemeenschappen dan ook de vraag opgeworpen wat nu precies de zin was van al het vertoon van militantie op de sociale media. 'Hertje' schreef in 2011: 'Inderdaad schrijven we ons de vingers lam, maar genoeg helpen doet het niet (...) Ik zie het somber in, als er niet heel snel iets gebeurd. Nog hooguit een jaar en het is echt niet meer te keren!'³⁷⁷ 'Breinbrouwsels' reflecteerde in datzelfde jaar op de stand van zaken van het digitale verzet: 'Bedenk dat het Korps Vrije Nieuwsgaarders slechts bestaat uit 300 bevlogen AOW-ers die de hele dag gaar van het nieuws zitten te worden en dus af en toe vloekend tegen hun beeldscherm en rammend op

375 <http://www.amsterdampost.nl/landelijke-demonstratie-2013/>

376 <http://www.amsterdampost.nl/landelijke-demonstratie-2013/>

377 <http://www.artikel7.nu/?p=66847>

hun toetsenbord met het schuim op de bek door hun kinderen worden gevonden. Ja, maar je nam de telefoon niet op, dus ik dachtuh.. Nieuwsgaarders die wanhopig reageren en vinnige stukjes schrijven met in het achterhoofd de wens dat de door hen zozeer vermaledijden nu en definitief door een geheimzinnige alles verzengende atoomstraal getroffen mogen worden. Maar dat gebeurt niet. En dan zijn er een kleine 16 miljoen vrolijk rondfladderende lieve wezens die het geen flikker uitmaakt als ze vanavond maar naar het voetbal kunnen kijken en de wereld van de NOS als de weg, de waarheid en het leven zien.³⁷⁸

In 2012 wees ook 'Cordiana' in een discussie op de schaduwzijden van het voornamelijk digitale protesteren. 'We zitten hier op Hyves en andere social media maar te praten over dat het anders moet. Leuk maar zo verandert er niets, Wij Nederlanders lijken eerder liever "anoniem" te protesteren dan om zoals de generatie voor ons echt te protesteren en actie te ondernemen. Ik schaam me voor mijn land en mijn landgenoten, ik schaam mij voor de lafheid, ik schaam mij voor degenen die beter zouden moeten weten en het zeker kunnen, maar niets doen. De tijd voor actie is nu kom verdomme achter je PC vandaan en ga naar den haag!! Het is genoeg geweest!! Het is tijd terug te halen wat van ons is!! De democratie is schijn! We worden niet vertegenwoordigd, we worden GENAID, GEBRUIKT! Het is genoeg geweest!!'³⁷⁹

4.6.1 Bedreigingen

Aan haatdragende uitspraken, oproepen tot gewelddadig verzet en het preluderen op de komende burgeroorlog was geen gebrek op de webfora waar de Eurabia-complotconstructie circuleerde. De pogingen om tot georganiseerd verzet op straat te komen liepen over het algemeen op een teleurstelling uit. De woede en haat uitten zich dan ook vooral individueel, soms aangemoedigd en toegejuicht door andere forumleden, waardoor een gevoel van solidariteit kon postvatten. Maar incidenteel waarschuwden forumbeheerders voor het effect van haatdragende oproepen op potentieel gevaarlijke eenlingen. Zo noemde de beheerder van het *Forum voor de Vrijheid* medeforumlid 'Niehilit' een 'potentiële dwaas' waarvan het hem niet zou verbazen 'als die er straks op uitrekt met een missie, gezien zijn haat.'³⁸⁰

378 <http://www.vrijechroniqueurs.nl/de-regenteske-leugenfabriek/#comment-717>

379 <http://sp00kje.nl/2012/09/22/wat-is-er-toch-allemaal-aan-de-hand-in-de-wereld-deel-1/>

380 <http://forum-voor-de-vrijheid.nl/vrijheid/archive/index.php/t-26240.html>

Joost Niemöller van *De Dagelijkse Standaard* waarschuwde tegen de haatdragende teksten die Martien Pennings schreef. Pennings schreef bijvoorbeeld in 2012 over de ‘moorddadige razernij’ die hij voelde jegens linkse politici en opiniemakers. Hij betrapte zichzelf op ‘geweldsfantasiën waarbij hele legers van islamofiele en anti-Zionistische Gutmenschen tot bloedpap worden vermalen. (...) Ik ben bang dat dat rare een ondergrondse veenbrand is, die bij gerede aanleiding niet alleen in heel Nederland, maar in heel West-Europa onblusbaar zou kunnen opblaaien.’ Vroeger was hij niet vol haat, schreef Pennings. De omslag was langzaam gekomen. ‘Michael Mannheimer heeft de quasi-linkse nep-elite die bezig is via een totalitair Europa de islamisering van dit continentpuntje te bewerkstelligen - het Eurabiëproject - gedefinieerd als een bezettende macht, die zich tegen de eigen bevolking heeft gekeerd. Ik denk dat Mannheimer het goed ziet.’³⁸¹ Joost Niemöller waarschuwde voor het effect van de woorden van Martien Pennings. ‘Wat wil Pennings? Dat de woede zich ergens ontlaat? Of dat hij zijn haat overplant op een lezer die er misschien werk van maakt? Ik kan me niet anders voorstellen dan dat dat zijn wens is. Om uit die kring van haat en onmacht te komen. Ik denk wel dat deze monomane haat ergens gestopt moet worden voor er ongelukken van komen.’³⁸²

Pennings zou later verklaren dat hij juist waarschuwde voor geweld. ‘Ik waarschuw dat, als ze niet gaan luisteren naar argumenten, de toekomst er een van geweld zal zijn en wel van twee kanten. Van de kant van de islam en van de kant van de mensen die het niet meer nemen dat nep-links én deze mazislam faciliteert én niet daarmee wil ophouden (...) Ik gebruik de gewelddadigheid die ik in mezelf voel groeien om te waarschuwen tegen wat vele mensen moeten voelen.’³⁸³ Pennings kreeg veel steun voor zijn artikel, dat door tienduizend mensen werd gelezen nadat op de site van *HP/De Tijd* een kritisch stuk over deze ‘geweldsfantasie’ verscheen³⁸⁴ en verwezen werd naar een tweet van PVV-senator Marcel de Graaf die schreef: ‘Ik lees in art. Pennings vooral frustratie, woede en wanhoop, dat Gutmenschen ontkennen wat uit naam Allah gebeurt.’ Niemöller daarentegen had afgedaan in de ogen van de digitale gemeenschappen.

381 <http://www.amsterdampost.nl/ik-hoop-dat-de-executie-van-de-nazislamitische-hoeren-femke-halsema-jolande-sap-karin-dekker-ineke-van-gent-en-claudia-de-breij-verloopt-als-die-van/>

382 <http://www.dagelijksestandaard.nl/2012/02/wordt-halsema-bedreigd>

383 <http://www.amsterdampost.nl/femke-halsema-durft-niet-met-mij-in-debat-oftewel-de-valse-%e2%80%9cbewogenheid%e2%80%9d-van-nep-links/>

384 <http://www.hpdetijd.nl/2012-02-12/groenlinks-politici-doodgewenst-door-weblogger; zie ook: http://www.dejaap.nl/2012/02/13/martien-pennings-de-breiviks-zijn-onder-ons-de-breiviks-zijn-onder-ons/>

Tot daden kwam het echter niet. Wel gingen sommige forumleden over de schreef met discriminerende of haatdragende uitingen, hetgeen soms tot vervolging door justitie leidde.³⁸⁵ Volgens de deelnemers aan de webfora herleefden ‘de oude Sovjet tijden in Nederland Pravdaland’³⁸⁶ of het ‘Nazi-achtige karakter van de Amsterdamse politie’.³⁸⁷ Zoals ‘Willem de Zwijger’ het verwoordde: ‘De gewone blogjes van mensen met een mening zijn nu aan de beurt (...) De Stasi is onder ons, de laarzen stampen, de geleide democratie is gearriveerd (...) Wie verkeerd denkt wordt ontboden op het politiebureau, tot het denken de goede kant opgaat, of gewoon ophoudt - ook goed.’³⁸⁸ ‘Mahalingam’ reageerde ook als door een adder gebeten. ‘De lichtjes doven één voor één ...Er waait een stinkende woestijnwind over Eurabia.’³⁸⁹

Hatelijke en bedreigende uitingen vielen ook op de webfora terug te vinden. Openlijke kritiek op het aanhangen van de Eurabia-theorie werd niet op prijs gesteld, zoals oud VVD-kamerlid Arend-Jan Boekestijn ondervond. Hij twitterde in 2011 over het boek *Eurabia* van Bat Ye’or: ‘Geen wetenschap maar een politiek pamflet.’ Ook schreef hij: ‘Veel imams achten zelfmoordaanvallen op onschuldigen in strijd met islam. Hoor je nooit een PVV’er over.’ De reacties waren niet mals, meldde Boekestijn later: ‘Vanavond kritiek geuit op PVV. Hele mailbox vol met dreigementen.’³⁹⁰ Diverse reaguurders en forumleden bezigden taal die opgevat kon worden als (doods) bedreigingen aan het adres van politici. Vaak waren de oproepen in zeer algemene woorden gesteld (‘ophangen al die zakkenvullers’), soms waren ze direct op de persoon gespeeld. Of strafrechtelijke vervolging werd ingesteld, hing onder meer af van aangifte door degenen die bedreigd werden.

Bedreigingen konden soms in de context geplaatst worden van het harde anti-islam en anti-linkse discours dat in de digitale gemeenschappen werd gearticuleerd. PvdA-leider en minister van Financiën Wouter Bos kreeg in 2007 te lezen: ‘Vraag: NIET geachte W. Bos..., mocht je ooit bij mij in ‘t dorp komen..., en je loopt over ‘t zebepad.... zal ik je niet ontzien!!!! Ik vind je vuile, gore, linkse teringcommunist... en

385 <http://web.archive.org/web/20051210060759/http://www.eurabia.info/>; zie voor andere voorbeelden <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=12652>; <http://www.misdefinitie.nl/index.php?nieuws=488&pagina=1>

386 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=2161>

387 <http://dutchconcerns.blogspot.com/search?updated-min=2008-01-01T00%3A00%3A00%2B01%3A00&updated-max=2009-01-01T00%3A00%3A00%2B01%3A00&max-results=28>

388 <http://www.forum-voor-de-vrijheid.nl/showthread.php?t=9135>

389 <http://dutch.faithfreedom.org/forum/viewtopic.php?f=43&t=13888>

390 Harm Ede Botje, *Vrij Nederland*, 27 augustus 2011

ik hoop dat je hetzelfde overkomt als Dhr. Pim Fortuyn... sodemieter per direct op met je bullshit!!!.' De verdachte, die tegenover de rechter grote spijt betuigde over de bedreiging, verklaarde dat hij die avond dronken was en de mail had verzonden uit frustratie (als ondernemer over voorgenomen regeringsbeleid) naar aanleiding van een krantenbericht dat hij las tijdens zijn vakantie in Spanje. Zijn doel was niet meer dan het uiten van frustratie.³⁹¹

De rechterlijke macht moest het regelmatig ook zelf ontgelden. Zo werd het Gerechtshof Amsterdam, dat tot de vervolging van Geert Wilders besloot, in 2009 overspoeld met bedreigingen. Volgens Hof-president Leendert Verheij werden raadsheren in de mails uitgemaakt voor schoften, links tuig, hypocrieten en domme eikels 'en dat zijn nog de meest beschaafde verwensingen.'³⁹² Ook de advocaten die zich hard hadden gemaakt voor de vervolging van Wilders werden volop bedreigd. Daarnaast werden soms publieke ambtenaren bedreigd. Zo werd Tjibbe Joustra (NCTb) in 2008 op *Geenstijl* bedreigd door 'Hippocrates' met de tekst: 'Op landverraad staat de doodstraf: Tjibbe Joustra moet voor het executiepeloton'. Volgens de verdachte ging het hier niet om een bedreiging, maar om een 'politiek/juridisch waardeoordeel' dat bovendien duidelijk satirisch van aard was die de 'logische climax vormde van een op de website van GeenStijl.nl te lezen opbouw van hyperbolisch getinte stijlfiguren.'³⁹³

In 2010 werden Femke Halsema, Job Cohen en Alexander Pechtold bedreigd. Halsema kreeg een Twitterbedreiging: 'Zal je toekijken als ik je kleine dochtertje helemaal uit elkaar trekt?' Eerder bedreigde dezelfde man ook PvdA-leider Job Cohen en D66-leider Alexander Pechtold met de tweet: 'Wie zal ik morgen als eerste zijn nek doorsnijden? #jobcohen of #alexanderPechtold?' De verdachte, de 36-jarige Rotterdammer Friedrich E., verklaarde voor de rechter op deze wijze een discussie aan te willen gaan. 'Ik wilde die drie politieke leiders laten voelen hoe het is om bedreigd te worden', vertelde hij rechercheurs. Volgens E. waren zij namelijk debet aan de immer voortdurende bedreiging van PVV-leider Wilders. Hij noemde het 'een satirische, ludieke actie'. De man die sinds 2005 werkloos was en de dagen voornamelijk op internet sleet, opereerde onder meer onder de namen 'Linksuitroeien' en

391 LJN: BC3962, Rechtbank Almelo, 08/801601

392 *NRC*, 'Gerechtshof bestookt met haatmails, 14 maart 2009

393 JN: BO1537, Gerechtshof 's-Hertogenbosch, 20-002278-09

‘Stop_Links.’ ‘Ik wilde met Halsema in discussie, maar op mijn bericht is natuurlijk niet gereageerd,’ verklaarde hij voor de rechter.³⁹⁴

Net zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, bleek een aantal bedreigingen geuit te zijn door individuen met mentale problemen. In 2008 werden bedreigingen geuit tegen zowel premier Balkenende als minister van Justitie Hirsch Ballin, als de burgemeester van Tiel. ‘Ik wil een aanslag op Balkenende voorbereiden’ (...) ‘Ik kom met bombrieven volgende week.’ De verdachte bleek verminderd toerekeningsvatbaar.³⁹⁵ In 2009 werd een minister bedreigd door iemand die leed aan een paranoïde psychotisch toestandsbeeld. De verdachte had geschreven: ‘Dringend wil ik met u een persoonlijk gesprek om tot een oplossing te komen. komt er geen geld voor de schade die ik door de overheid geleden heb dan kan ik zelfmoord plegen. Alleen zal ik echter niet gaan. Zolang u zich inzet voor mij en dit land hoeft het niet zover te komen. Jammer genoeg weet u niet wat er allemaal gebeurd in dit land maar dat wil ik u graag vertellen. Laat mij niet te lang wachten want dan is het misschien te laat.’ De verdachte werd bovendien aangetroffen in de hal van het gebouw van de Tweede Kamer, in het bezit van een mes.³⁹⁶

Soms bleek de combinatie van cannabisgebruik, alcoholgebruik en verminderde geestelijke vermogens debet te zijn aan bedreigingen. Zoals bij de man die in 2010 Balkenende, Bos, Hirsch Ballin en Mariëtte Hamer (fractievoorzitter PvdA) bedreigde. ‘Fuck alle corrupte klootzakken als Balkenenende, Bos, er Dorst, Hirsch-Balin etc. zij zijn slechts aangesteld door ons opperhoofd beatrix. Ik kan haast niet wachten tot ik persoonlijk een paar van die onwaarschijnlijk doorgeslagen psychopaten persoonlijk de nek om mag draaien.’ Volgens de rechtbank fixeerte de verdachte, zeker in perioden van stress en oplopende spanning (in dit geval door een naderende rechtszaak en door de politieke discussie rondom het rapport van de commissie Davids over de Nederlandse steun aan de Amerikaanse invasie van Irak in 2003) zijn aandacht op politici, ‘waarbij ruimte kon ontstaan voor waanachtige achterdocht doordat betrokkene zijn opvattingen en denkbeelden niet toetst aan een normaliserend sociaal netwerk.’³⁹⁷

394 LJN: BQ1814, Rechtbank Rotterdam; zie ook: Daan Hakkenberg, ‘Onthutste Femke Halsema staat oog in oog met belager dochtertje’, AD/Algemeen Dagblad, 6 april 2011

395 LJN: BG2112, Rechtbank Arnhem, 05/509861

396 LJN: BN3133, Gerechtshof ‘s-Gravenhage, 22-006618-09

397 LJN: BP5165, Rechtbank ‘s-Hertogenbosch, 01/825110-10

Ook de monarchie moest het regelmatig ontgelden. In 2006 meldde een verdachte aan de meldkamer van de Haagse politie dat hij binnen veertien dagen de prinses en haar dochttertjes een kogel door de kop zou schieten of verbranden. De verdachte leed aan een ziekelijke stoornis en een gebrekkige ontwikkeling van de geestvermogens, in casu schizofrenie van het paranoïde type.³⁹⁸ In augustus 2009 belde iemand met de AIVD om geld te eisen; zo niet, dan zou de koningin iets overkomen bij haar komende bezoek aan Middelburg. De dreiger was boos en eiste geld, omdat hij bezoek van de politie had gehad naar aanleiding van eerder geuite telefonische bedreiging richting het Koninklijk Huis. De man bleek last te hebben van een gemengde persoonlijkheidsstoornis met narcistische trekken.³⁹⁹ In het jaar 2009 bedreigde een vrouw naast Kamerleden, rechters en ministers ook het Koninklijk Huis door het sturen van dreig- en poederbrieven, vergezeld gaand van teksten als 'Ik ga jullie allemaal afmaken. Er moet geen politie bestaan, stelletje honden. Met mijn magnum 45 schiet ik jullie dood. Ik haat jullie. Boem boem (...) Jullie gaan eraan. wij schieten jullie dood. Allah vergeeft ons, inschaallah, Allah akbar' (...) Ik ga op 30 april een bom gooien, een aanslag. Koninginnedag, aanslag, heil hitler.' De vrouw had volgens deskundigen een persoonlijkheidsstoornis met theatrale en paranoïde trekken en was zwakbegaafd.⁴⁰⁰

In de jaren 2010 en 2011 stuurde een man ruim honderd tweets aan de koningin met de strekking: 'Dat komt ervan in een narcostaat die geregeerd wordt door een fascistische hoer die haar vette hol laat uitlikken door de nazi's van de VVD. Hebben we al een andere koninging, of zit dat smerige misvormde dikkontige stuk nazischijt nog steeds in Den Haag?' en 'Betaal m'n WAO-gat eens uit, gore misvormde afperser van Bilderberg!' Voor de rechter verklaarde de man niet voor majesteitsschennis vervolgd te kunnen worden omdat Beatrix niet rechtmatig op de troon zat. De gedragingen van de man bleken volledig bepaald te worden door de 'paranoïde wanen, waarbij het chronisch gebruik van cannabis tot toename van de achterdocht heeft geleid' en daarom werd hij volledig ontoerekeningsvatbaar geacht.⁴⁰¹

Naast individuen met psychische problemen kwamen ook bedreigingen voort uit de combinatie van psychische problematiek en conflicten met de overheid, waarin vooral het discours rond de vermeende corruptie van overheden en politici naar voren kwam, of de politici verantwoordelijk werden gesteld voor persoonlijk ongeluk. Vaak

398 LJN: AQ7102, Rechtbank 's-Gravenhage , 09/004029-04

399 LJN: BL9732, Rechtbank Middelburg , 12/715378-09

400 LJN: BO7866, Rechtbank Zwolle , 07.662052

401 LJN: BU7420, Rechtbank 's-Gravenhage , 09/650001

voelden dreigers zich slachtoffer van de overheid. Zo beeldde een Delftenaar zich in dat hij nog veel geld tegoed had van de gemeente. ‘Het is een stelletje kakkerlakken’, legde de Delftenaar de rechter uit. ‘Een corrupte teringbende die me van het kastje naar de muur stuurt!’ Tegen een medewerker van de GGZ had de verdachte geroepen dat hij de burgemeester zou afmaken. Ambtenaren schold hij verschillende keren de huid vol. Een andere verdachte, die een kogelbrief naar Wouter Bos stuurde, meende ‘al jarenlang getreiterd te worden door de overheid’. De verdachte had allerlei problemen met de voogdij over zijn kinderen. ‘Bos is een klojo met een grote bek’, aldus de verdachte voor de rechtbank.⁴⁰²

Heel soms was in de digitale gemeenschappen een glimp te ontwaren van iemand die in het leven volledig stukgelopen was en geweld overwoog. ‘ReverendNL’ schreef bijvoorbeeld een lang relaas over hoe hij, oud-militair en oud-politieman, in een persoonlijke hel terecht was gekomen door posttraumatische stress, tegenwerking door instanties en de scheiding van zijn vrouw. Naast een zware depressie werd ook Asperger bij hem geconstateerd. ‘ReverendNL’ was inmiddels blut, had geen woning meer, zwierf over straat en kon geen zorgverzekering meer betalen. ‘En zo, onderlaag van Nederland, gaat men in Nederland om met mensen. Maar let wel: als de anarchie in Nederland komt, zoals in het Midden-Oosten en kortelings in Engeland, dan sta ik vooraan om mee te vechten om Nederland te veranderen in een rokende puinhoop. Want meer verdient zo’n land niet.’⁴⁰³

In de digitale gemeenschappen werd met begrip op het verhaal gereageerd. ‘Lucky9’ schreef: ‘De notie van rechtvaardigheid, billijkheid en nog enkele andere fantasietjes gelden slechts voor criminelen, allochtone gelukzoekers waaronder in de allereerste plaats voor de islamieten. De EU\$\$\$ is een paradijs voor parasieten.’ ‘Aegolius’ schreef: ‘Ik ben sprakeloos, zoveel ongeluk en rottiigheid in een toch al kort leven. Dwarsheid van de overheid: als een machine dat vermorzelt.’ ‘Krats’ schreef: ‘Zo zijn er massa’s. Dan vinden ze het nog gek als er lui zijn die het geen reet kan schelen of Breivik er 77 of tintig miljoen afknalt, je schijnt die man blijkbaar een terrorist te moeten vinden, maar iemand zijn hele leven bezeiken, dat mag wel?’ Ook ‘qutrex’ herkende het verhaal. ‘Dit is een zeer herkenbaar verhaal, en voor een flink deel ook op mijn persoon van toepassing. Troost U met de gedachten dat 10-duizenden mensen in een soortgelijke droeve situatie verkeren. Mensen in deze situatie voelen

402 Ivo Barends, ‘Rechter straft bedreigers van politici; “Overheid treitert me al jaren”’, *Trouw*, 3 december 2009

403 <http://www.artikel7.nu/?p=66337>

zich uitgekotst door de maatschappij, niet begrepen, radeloos en machteloos. En zo is het helaas ook. Je hebt mensen die er uiteindelijk aan onderdoor gaan en onder een brug of een troosteloze struik terecht komen. Maar ook zijn er mensen die er wat aan proberen te doen. Die vormen kleine groepjes en trachten zich te organiseren.’⁴⁰⁴

4.6.2 Passieve systeemhaat in daad

In de digitale complotgemeenschappen waar Eurabia verknoopt zat met christelijke en spirituele dimensies viel met regelmatig juist de oproep te lezen zich uit het systeem terug te trekken door te weigeren nog langer mee te doen. ‘Hope’ schreef in 2011 op *Xandernieuws* bijvoorbeeld: ‘Massaal weigeren, gewoon met zijn allen het bijltje erbij neergooien en niet bang zijn voor je bezit dus niet krampachtig je hebben en houden willen vasthouden. Als we Massaal zeggen hier heb je je troep (terug) je huizen je geld je auto’s enz. wij gaan het Zelf wel doen, wat dan ,dan kunnen ze NIKS meer ,als we elkaar helpen te overleven,dan zal het plannetje jammerlijk mislukken. Bedenk;angst is een slechte raadgever laat je niet in een hoek drukken en bedreigen...wij zijn sterk genoeg om ze te weerstaan. Wij zijn creatief genoeg om te overleven ook zonder chip.. artsen, winkeliers, leraren, fabrieksarbeiders , soldaten . iedereen moet zich verzetten IEDEREEN ! Alles stilleggen dat is wat helpt ze willen chaos ? moeten ze eens opletten..maar dan niet voor de bevolking maar voor hen..’

‘Emmanuel’ bepleitte in dezelfde discussie het kopen van stukjes grond in het buitenland om daar een caravan of een tuinhuisje op te plaatsen en voedselvoorraden aan te leggen. Forumdeelnemers wisselden tips uit hoe het beste zelf voedsel te verbouwen.⁴⁰⁵ Een aantal forumleden van de websites die in het teken stonden van het Einde-der-Tijden namen de Bijbelse profetie zeer serieus en sloegen grote militaire voedselvoorraden in die in Duitsland te koop waren. Forumleden wisselden tips uit bij welke supermarkten goedkoop voedsel was te vinden. Ook de site *prepare.punt.nl* werd uitgebreid aangeprezen. ‘Geoffry’, vader van een zoontje van vijf en een baby op komst, maakte zich extra zorgen omdat in de Bijbel stond dat moeders met baby’s het extra zwaar zouden krijgen als de Dag des Oordeel aangebroken was.⁴⁰⁶

404 <http://www.artikel7.nu/?p=66337>

405 http://xandernieuws.punt.nl/?id=642220&r=1&tbl_archief=&

406 http://xandernieuws.punt.nl/?id=542101&r=1&tbl_archief=0&

4.7 Tussenconclusie

De complotconstructie rond Eurabia - de doelbewuste islamisering van Europa als gevolg van geheime afspraken tussen Arabische en Europese politieke elites - bestond uit een discursief complex dat draaide om het veronderstelde verraad van de politieke elites, aanvallen op de vrijheid van meningsuiting en politiek correcte censuur onder het mom van antiracisme (de linkse 'gedachtenpolitie') en de bedreiging van de westerse waarden en beschaving door de invasie van, en kolonisatie door moslimmigranten. Eurabia had vanaf het begin af aan een duidelijke politieke connotatie: het discours werd ingebed in een zich ontwikkelende politieke beweging die zich richtte tegen de islam en de linkse politieke elites die als handlangers werden gezien. De Eurabia-these vond in eerste instantie weerklank in Amerikaanse anti-jihadkringen en druppelde vanaf 2004 in Nederland binnen. Daar landde de these in een gespreid bedje: Nederland was, zeker sinds de komst van Fortuyn, in de ban van een heftige politieke en sociale strijd rond dezelfde punten als die centraal stonden in de Eurabia-these.

Het *injustice frame* dat uit de Eurabia-complotconstructie als gecodeerde sociale kritiek voortkwam draaide in eerste instantie rond de vrijheid van meningsuiting en het in de beleving van de digitale gemeenschappen negeren van de stem van de meerderheid van de bevolking. De strijd om epistemologische regulering vond zo volop plaats.

In eerste instantie viel de kritiek te plaatsen binnen een gepolariseerde rechts-links tegenstelling. Het politieke systeem zelf stond niet ter discussie. Wel werd het systeem geacht gekaapt te zijn door linkse politici, bestuurders, rechters en journalisten. De PVV, die een belangrijke certificerende rol speelde in de Eurabia-complotconstructie, werd als een baken van hoop gezien en droeg de belofte in zich dat het politieke tij via democratische weg nog viel te keren. De 'vijand' had wat dat betreft een herkenbaar politiek gezicht. Mede door de verbinding met de PVV sloot het overgrote deel van de digitale gemeenschappen de weg naar geweld uit en vertrouwden ze erop dat via de PVV hun stemmen gehoord zouden worden en uiteindelijk tot politieke veranderingen zouden leiden.

De kritiek breidde zich echter in de loop der tijd langzaam uit naar andere politici en politieke partijen en richtte zich meer en meer tegen het politieke systeem als geheel. De complotconstructie rond Eurabia bood een discursieve arena waarin een veelvoud aan grieven, ideeën en perspectieven kon samenklonteren. De antagonistische relatie die zo werd gearticuleerd stond steeds meer in het teken van een ongespecificeerde kwaadaardige elite tegenover een geknecht volk. Naast de linkse elites

doken de Illuminati, de Bilderbergers en de Nieuwe Wereldorde in het discours op. Bovendien richtten de pijlen zich steeds meer tegen de Europese Unie en werden nationale soevereiniteit en identiteit zo nieuwe slagvelden. Door de inbedding van de Eurabia-complotconstructie in digitale gemeenschappen die in het teken stonden van het Einde-der-Tijden, verbond zich bovendien een spirituele en religieuze dimensie met de meer aards geformuleerde kritieken. Satan verscheen op het toneel, de Bijbelse profetieën werden veelvuldig aangehaald en geheimzinnige machten achter de schermen werden als vijand opgevoerd die uit waren op totale dominantie en daarvoor allerlei repressieve technologieën inzetten en de strategie van 'geplande chaos' volgden. Op die manier vond hybridisering van de *injustice frames* en bijhorende vijandsbeelden plaats, leidend tot een eclectisch geheel waarin de grenzen tussen de verschillende *injustice frames* en vijandbeelden gaandeweg vervaagden.

De verhouding met het politieke systeem was mede daarom complex. Het was lang niet altijd duidelijk waar kritiek op de 'linkse elite' ophield en waar een meer algemeen wantrouwen in en haat tegen het politieke systeem opgang deed. Zodra digitale gemeenschappen zich meldden die vooral Illuminati, Bilderbergers, de Nieuwe Wereldorde of satan als samenzweerders zagen, kwam systeemhaat duidelijker naar voren: er was niet langer verschil te zien tussen politieke of overheidsactoren, het geheel was rot en deugde niet. Maar dit beïnvloedde ook andere digitale gemeenschappen. Een idee van bedreiging van buitenaf werd dominant. Steeds vaker werd dan ook gepreludeerd op de komende burgeroorlog. Eigenrichting werd verdedigd met het argument dat de staat het volk had verraden en wraakzuchtige fantasieën over wat er met moslims en hun linkse verradersvriendjes moest gebeuren - al dan niet na de revolutie - waren veelvuldig terug te vinden; soms in heel algemene zin, soms direct op de persoon gespeeld.

In de digitale complotgemeenschappen was veelvuldig harde, dreigende en soms gewelddadige taal te horen. De woede, haat en de gewelddadige fantasieën leken echter vooral een identiteit te bieden waarmee de forumleden de wereld om zich heen en hun eigen positie daarbinnen van betekenis konden voorzien. De webfora waren een ventiel om de dagelijkse irritatie en woede, maar ook de eigen politieke relevantie zowel te articuleren als te bevestigen. Tegelijkertijd boden de digitale hangplekken een veilig honk om met gelijkgezinden te schuilen voor een als vijandig ervaren buitenwereld. De deelnemers beschouwden zichzelf als een voorhoede die onverminderd de feiten en de waarheid verkondigden. Tegenover deze kleine voorhoede van dappere patriottische vrijheidsstrijders stond een onnipotente en om-

nipresente vijand die bestond uit de ‘nazislam’ en links met hun handlangers in de media, de wetenschap, Europa, de Bilderbergers, Illuminati en Nieuwe Wereldorde. Ondanks de grote verschillen in de complotpublieken vestigde zich zo een collectieve politieke identiteit: die van vrijheidsstrijder.

De daad werd echter nauwelijks bij het dreigende woord gevoegd. Pogingen om tot organisatie te komen leverden vrijwel niets op bij gebrek aan inhoudelijke overeenstemming of duidelijke politieke doelen. De geweldsfantasieën bleken inderdaad bovenal fantasieën te zijn. Na de aanslagen van Breivik in Noorwegen veranderde bovendien het invloedrijke webforum *Het Vrije Volk* drastisch van toon en koers. Ook op andere webfora werd soms gewaarschuwd voor de consequenties van de voortdurende stroom van haat. Sommige webfora stopten ermee. Uit zelfreflectie van forumdeelnemers bleek bovendien dat een niet onaanzienlijk deel van de achterban op leeftijd was of met gezondheidsproblemen kampte. In feite overheerste machteloze woede. Wel werden politici, bestuurders en anderen soms bedreigd. Een complexe mix van politieke grieven, persoonlijke grieven, sociale problemen en mentale problemen bleek daarbij meestal een rol te spelen. Maar hierin moet niet een groot risico voor de nationale veiligheid worden gezien. Een discursieve dreiging blijkt, in weerwil van de veronderstellingen in de wetenschappelijke literatuur, niet de voorbode te zijn van een fysieke dreiging.